

LAIKS.SPĒKS.MĒRĶIS.

IZGLĪTOJAM UN IZGLĪTOJAMIES

ISSN 2592-9003

2021. GADA SEPTEMBRIS

ŠAJĀ NUMURĀ LASIET:

Nozares kvalifikāciju struktūra un citas aktualitātes profesionālajā izglītībā

Vai viegli šodien būt pieaugušo izglītotājam/andragogam?

YouTube kā pieaugušo izglītotāju populāra profesionālās pilnveides platforma

Ko un kā mācījās Latvijas bibliotekāri gadsimtu mijā?

kā arī citus noderīgus un interesantus rakstus

PAR LATVIJAS BIBLIOTEKĀRU IZGLĪTĪBAS APVIENĪBU (LBIA)

Kopš Latvijas bibliotekāru izglītības apvienības dibināšanas 2010. gada, tās darbība bijusi ļoti dažāda. Bijusi gan aktīvāki, gan mazāk aktīvi darbības posmi. Kopš 2020. gada biedrībā ir notikušas dažas izmaiņas, par kurām vēlamies pastāstīt.

Pirmām kārtām, ir precizēti LBIA darbības mērķi un šobrīd tie ir šādi:

1. Apvienot bibliotekāru nozares izglītības darba organizatoru, akadēmiskā personāla, lektoru un nodarbību vadītāju intelektuālo potenciālu, lai sekmētu bibliotekāru un bibliotēku informācijas speciālistu formālās un neformālās izglītības sistēmas attīstību valstī, piedalīties mūžizglītības politikas veidošanā;
2. Veicināt bibliotekāru un bibliotēku informācijas speciālistu kvalitatīvas profesionālās izglītības, kompetenču pilnveides, profesionālās kvalifikācijas iegūšanas un pārkvalifikācijas iespējas.

Otrkārt, LBIA ir mainījies valdes locekļu sastāvs.

Vēlamies iepazīstināt ar jaunajiem valdes locekļiem:

- **Viktorija Aleksejeva**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Kompetenču attīstības centra mācību koordinētāja;
- **Agnese Pašāne**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Kompetenču attīstības centra vadītāja;
- **Aiva Stūrmane**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Turpinājumizdevumu nodaļas autoritatīvo datu speciāliste.

Informāciju par LBIA darbību var atrast Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Kompetenču attīstības centra (KAC) [e-mācību vidē aktualitāšu sadaļā](#). LNB KAC ir viens no LBIA sadarbības partneriem.

Šobrīd LBIA uz tuvākiem diviem gadiem (2021/2022) ir izvirzījusi divas prioritātes: (1) regulāra biļetena izstrāde par dažādām tēmām, kuras rūp biedrības biedriem un Latvijas bibliotekāriem; 2) aktuālu semināru un mācību īstenošana par aktuāliem tematiem, tostarp psiholoģiju. Biedri ir pilnā gatavībā darboties un iet tikai uz priekšu!

Ja esi ieinteresēts biedrības darbībā un vēlies kļūt par LBIA biedru, raksti mums uz e-pastu lbiapvieniba@gmail.com

NOZARES KVALIFIKĀCIJU STRUKTŪRA UN CITAS AKTUALITĀTES PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

AGNESE PAŠĀNE

2021. gads izglītības nozarē Latvijā iezīmējas ar dažādām pārmaiņām – gan plānotām, gan neplānotām, un tās īsi tiks aprakstītas šajā rakstā, uzsverot profesionālo izglītību un to, kas attiecināms tieši uz bibliotekāru izglītību, nevis bibliotēku izglītojošo darbu. Izrietoši tiks raksturota bibliotēku nozares kvalifikāciju struktūras izstrāde.

Protams, šis laiks ienesis daudzas negaidītas pārmaiņas, tostarp par attālināto mācīšanos un digitālo iespēju izmantošanu mācību procesā, taču 2021. gads nācis arī ar daudzām jau sen plānotām pārmaiņām, kas skar izglītības sistēmu, nozari un ar to saistīto tiesisko regulējumu. Ja skatāmies hierarhiski, tad pirmās jāmin jaunās **izglītības nozares pamatnostādnes**. 2020. gadā noslēdzoties iepriekšējam plānošanas periodam, tika uzsākts darbs pie jaunajām [Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.-2027.gadam](#) "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai". Tās apstiprinātas š. g. jūnijā. Pamatnostādņēm dotais nosaukums iezīmē akcentu, ka prasmēm un zināšanām, ko cilvēks iegūst dzīves laikā, jāveicina cilvēka attīstība, jābūt praktiski pielietojamām, mūsdienīgām un progresu virzošām. Izglītības mērķis ir sagatavot individu dzīvei tās visdažādākajās izpausmēs, un valsts mērķis ir saistīt izglītību ar tautsaimniecības attīstību, veicinot valsts un tās iedzīvotāju ilgtspēju. Pamatnostādņu virsmērķis:

nodrošināt kvalitatīvas izglītības iespējas visiem Latvijas iedzīvotājiem, lai veicinātu viņu potenciāla attīstību un īstenošanu mūža garumā un lai veidotu viņu spēju mainīties un atbildīgi vadīt pastāvīgās pārmaiņas sabiedrībā un tautsaimniecībā.

Pamatnostādņu galvenie akcenti ir:

a) Veidot individualizētu mācību piedāvājumu – lai tas atbilst katra indivīda vajadzībām un iespējām, tiek meklēti dažādi risinājumi tā nodrošināšanai;

b) Nodrošināt tādu prasmju apguvi, kas nepieciešama nākotnes vajadzībām (tostarp dažādas caurviju prasmes, pašvadīta mācīšanās, darba tirgum atbilstošas zināšanas u.c.);

c) Transformēt izglītības iestādes par mācību organizācijām, kas piedāvā atbilstošu vidi un iespējas mācīties daudzveidīgām auditorijām,

nodrošinot profesionālu un kompetentu personālu (kā vadību, tā pedagogus un andragogus);

d) Stratēģiski plānot un pārvaldīt izglītības sistēmu, veicinot attīstību, efektīvus risinājumus un sadarbību.

Tādējādi nākamajam plānošanas periodam izvirzītie mērķi ir 1) Augsti kvalificēti, kompetenti un uz izcilību orientēti pedagogi un akadēmiskais personāls; 2) Mūsdienīgs, kvalitatīvs un uz darba tirgū augsti novērtētu prasmju attīstīšanu orientēts izglītības piedāvājums; 3) Atbalsts ikviena izaugsmei; 4) Ilgtspējīga un efektīva izglītības sistēmas un resursu pārvaldība.

Pēdējo 2 gadu laikā veiktas vai rosinātas izmaiņas arī izglītības nozares likumos, piemēram, **Izglītības likumā** iestrādāti [grozījumi](#) par attālinātajām mācībām.

Lai reorganizētu augstskolu pārvaldības sistēmu, pieņemti [grozījumi Augstskolu likumā](#), paredzot jaunu augstskolu tipoloģiju: zinātnes universitātes, mākslu un kultūras universitātes, lietišķo zinātņu universitātes, lietišķo zinātņu augstskolas.

Runājot par augstākās izglītības iestādēm, būtiski pieminēt, ka izmaiņas skar arī koledžas – paredzamie [grozījumi Profesionālās izglītības likumā](#) nosaka, ka tās kļūs par būtiskāku profesionālās izglītības daļu, turpmāk šo izglītību/kvalifikāciju saucot par "**īsā cikla profesionālo augstāko izglītību**" (aizstājot "pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (koledžas izglītība)"). Tā atbilst Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras piektajam līmenim. Tādējādi koledžas tiks uzskatītas par profesionālās izglītības iestādēm, kas īsteno šīs īsā cikla augstākās izglītības programmas (3., 4., 5. LKI).

Tālāk rakstā vairāk pievērsīsimies tieši **profesionālās izglītības reformai**. Kopumā valstī pieaudzis akcents uz pieaugušo izglītību un profesionālo izglītību, kas izcelta arī [Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2021.-2027. gadam](#), nosakot, ka nepieciešams stiprināt profesionālās izglītības prestižu, veidot elastīgu mācību piedāvājumu, kā arī ieviest modulāro pieeju [1]. Pieaugušo izglītības piedāvājumam jābūt vērstam uz nozares attīstību un maksimāli pieejamam

[1] Nākamajā gadā tiks uzsāktas mācības arī modulārajā profesionālās tālākizglītības programmā "Bibliotēku zinības" (4. LKI).

dažādām sabiedrības grupām. Tostarp nepieciešama iespēju dažādošana – jāveicina arī ārpus formālās izglītības iegūto kompetenču novērtēšana un atzīšana, kas bibliotēku nozarē jau tiek īstenota (Latvijas Nacionālās bibliotēkas nodrošinātais kvalifikācijas eksāmens profesijai “Bibliotekārs”).

Reforma paredz **ciešāku sasaisti darba devējiem, izglītības iestādēm un Nozaru ekspertu padomēm**. Ar to saistāma nozaru kvalifikāciju struktūru sakārtošana un aktualizēšana, t.i., jāpārskata, vai nav nepieciešamas jaunas profesijas vai otrādi – kādas jānomaina, ir jāaktualizē profesiju standarti, lai izglītības programmās tiktu mācīts tas, kas nepieciešams, lai cilvēks iegūtu aktuālu, darba tirgum derīgu kvalifikāciju, kas atbilst arī profesijas standartam.

Šobrīd apstiprināšanu Saeimā gaida likumprojekts **“Grozījumi Profesionālās izglītības likumā”**, kas paredz turpināt un pilnveidot profesionālās izglītības satura reformu, tai skaitā saistībā ar profesionālām kvalifikācijām Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā [2]. Grozījumi saistās ar dažādiem aspektiem, tostarp modulārajām izglītības programmām un to apguvi, nozaru kvalifikācijas struktūrām, saistītajām profesijām, programmu apguves noslēgumā iegūstamajiem dokumentiem, profesionālās izglītības iestāžu veidiem. Tiks skaidroti Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņi un to atbilstība ar profesionālās kvalifikācijas līmeņiem, tāpat jaunums ir likumā iestrādātais profesionālās izglītības programmu absolventu monitorings un datu apstrāde Valsts izglītības informācijas sistēmā. Likumā tiek arī precizēta Nozares ekspertu padomju loma un kompetence.

Nozaru ekspertu padomes (turpmāk – NEP) koordinē [Latvijas Darba devēju konfederācija](#). NEP mērķis ir veicināt profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām, kā arī tās efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, lai nodrošinātu nozaru attīstībai nepieciešamo speciālistu sagatavošanu. NEP iesaistās brīvprātīgi eksperti – nozaru pārstāvji, kuri regulāri tiekas NEP sēdēs, diskutējot un pieņemot lēmumus par aktuālajiem profesionālās izglītības un darba tirgus jautājumiem.

Šobrīd pastāv 12 NEP, katram no tiem piesaistītas konkrētas nozares, un *Bibliotēku, informācijas un arhīvu zinātne*, kad jāpieņem ar to saistītie lēmumi, ir [Drukas un mediju tehnoloģiju Nozares ekspertu padomes](#) pārziņā [3]. Taču 2021. gada sākumā bibliotēkas nebija iekļautas nevienā esošajā **nozares profesiju kartē**, tādēļ 2021. gada 11. februārī DMT NEP pieņēma lēmumu nozari ar tās 2 profesijām (“Bibliotekārs” (4. LKI) un “Bibliotēku informācijas speciālists” (5. LKI))

iekļaut DMT NEP piederošajā [Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektorā iekļauto profesiju kartē](#) blakus dizainam, komunikācijai u.c. jomām. Būtiski piebilst, ka karti periodiski ir iespējams aktualizēt un papildināt.

Iekļaujoties kādā kartē, tālāk iespējams virzīt nozares kvalifikāciju struktūru. Kas tad īsti tā ir? Vienkārši sakot, **nozares kvalifikāciju struktūra** (turpmāk – NKS) sniedz tādu kā “putna lidojuma” skatījumu uz nozari un tajā esošajām profesijām. Plānotajos *Profesionālās izglītības likuma* grozījumos sniegta šāda NKS definīcija - *nozares kvalifikāciju struktūra – nozares profesiju vispārīgs raksturojums, kā arī nozares profesijās ietilpstošo specializāciju un saistīto profesiju pārskats, kurā norādīti profesiju un specializāciju profesionālās kvalifikācijas līmeņi* [4]. Likumprojektā tālāk (24. pantā) skaidrots, ka *nozares kvalifikāciju struktūra kopā ar profesiju standartiem, profesionālās kvalifikācijas prasībām, profesionālās izglītības programmām un to kvalitātes nodrošināšanu, profesionālās kvalifikācijas vai tās daļas novērtēšanu un piešķiršanas nosacījumiem veido vienotu attiecīgās nozares kvalifikāciju sistēmu* [5]. Svarīgi uzsvērt, ka pašā NKS (galējos dokumentos) iekļauj tikai nozarē esošās profesijas/kvalifikācijas, nevis citus elementus (piemēram, amatus vai izglītības iespējas). Šīs lietas gan tiek ņemtas vērā priekšizpētē, NKS izstrādes pirmajos posmos. Tāpat, pārskatot profesiju klasifikatoru, bibliotēku nozares NKS iekļautas tikai aktuālās profesijas, kurām ir esoši profesiju standarti un atbilstošas izglītības/kvalifikācijas ieguves iespējas. Tādējādi pašreizējā bibliotēku nozares NKS iekļautas 2 esošās profesijas (4. LKI un 5. LKI), taču domāts arī par iespējamām profesijām, kuras nākotnē varētu tikt veidotas 6. un 7. LKI.

Valsts izglītības satura centrs raksturo, ka *NKS mērķis ir izveidot nozarē caurskatāmu,*

[2] Skatīt: <https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/ar-grozijumiem-profesionalas-izglitibas-likuma-veicinas-izglitibas-elastigumu-un-iespejas-pilnveidot-prasmes-muza-garuma>

[3] Skatīt: https://lddk.lv/wp-content/uploads/2021/01/dmt_nep_nolikums_01_02_2017.pdf

[4] Skatīt likumprojektu: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40485457>

[5] Skatīt likumprojektu: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40485457>

neatkarīgu, tomēr savstarpēji saistītu profesionālo kvalifikāciju struktūru. Būtiski ir attīstīt un atpazīt nozarē strādājošo zināšanas, prasmes un kompetences. NKS ietver kvalifikāciju aprakstu profesionālo darbību veikšanai attiecīgajā nozarē, un balstās uz Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūru, kas darbojas kā instruments iegūto profesiju un tām atbilstošu profesionālo kvalifikāciju salīdzināšanai un skaidrošanai, veicinot izglītojamo un darbinieku starpvalstu mobilitāti un sekmējot viņu mūžizglītību [6].

Būtībā NKS izveide ir nozares sakārtošana, tās esošās situācijas un nākotnes attīstības iespēju piefiksēšana. Atbilstoši tai tālāk iespējams aktualizēt profesiju standartus, un atbilstoši tiem – izglītības programmas. Tas ir svarīgi ikkatrai nozarei, tas ir pat nozaru uzdevums un atbildība [7].

Nozaru kvalifikāciju struktūras, profesiju standartus, nozaru iekļaušanu kartēs izvērtē eksperti un apstiprina [Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomē](#).

Lai izstrādātu bibliotēku nozares NKS, Kultūras ministrija iniciēja darba grupas [8] izveidi, iekļaujot dažādu bibliotēku, tostarp LNB, un citu partneru, piem., biedrību, pārstāvjus. Grupa aktīvu darbu uzsāka 2020. gada sākumā, taču to aizkavēja COVID-19 pandēmijas iestāšanās, tādēļ aktīvāks darbs atsākās vien gada otrajā pusē un turpinājās 2021. gadā. Ar Latvijas Bibliotekāru biedrības finansiālu atbalstu piesaistot ārējo konsultantu – firmu [AC Konsultācijas](#) –, NKS un tās apstiprināšanai nepieciešamo dokumentu paketes izstrāde tika pabeigta šī gada jūnijā. Tika plānots to uzreiz arī iesniegt tālākai virzīšanai, taču process uz mirkli tika "iesaldēts", ņemot vērā, ka vēl netika apstiprinātas izmaiņas [Profesionālās izglītības likumā](#), kas skar arī NEP darbību un no tā izrietošās nozaru kartes. Bibliotēku nozares gadījumā tas ir svarīgi, jo šobrīd ir aktuāls jautājums, kurā kartē ilgtermiņā bibliotēku nozare paliks. Tas saistāms ar to, ka tiek plānots

veidot jaunu [9] – ar Kultūras ministriju saistītu – "kultūras" NEP [10], tādēļ daļa no *Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektorā iekļauto profesiju kartes* profesijām paliktu DMT kartē, bet daļa tiktu pārvietota jaunā "kultūras" NEP kartē, kur klāt nāktu mūzika, dejas u.c. Ļoti iespējams, ka bibliotēku nozare likumsakarīgi iekļautos Kultūras ministrijai piederošajā NEP. Tiklīdz tiks pieņemti likuma grozījumi un taps skaidrs par jaunā NEP darbību un attiecīgi bibliotēku nozares turpmāko piederību, tālākai saskaņošanai tiks sniegta arī izstrādātā NKS. Paredzams, ka šī gada ietvaros tā tiks apstiprināta un publiskota.

Aktualizējot NKS, jāaktualizē arī **profesiju standarti**, lai viss būtu saskaņots un saturiski aktuāls, bet arī tādēļ, lai standarti atbilstu jaunākajām [prasībām](#) par to struktūru un noformējumu. Profesijas "Bibliotekārs" standarts izstrādāts 2021. gada pavasarī un šobrīd gaida galējo apstiprināšanu, bet profesijas "Bibliotēku informācijas speciālists" standarts vēl ir aktualizēšanas stadijā.

Kopumā varam redzēt, ka 2021. gads izglītības nozarē kopumā, bet arī bibliotēku nozarē ir bijis pārmaiņām bagāts, kā arī ražena darba pilns, lai tikai pilnveidotu mūsu nozari un turpinātu tās attīstību!

P.S. Raksts tapis augusta pirmajā nedēļā, taču tā publicēšanas brīdī, iespējams, jau daļa no aprakstītā būs ievirzījies jaunā fāzē.

[6] <https://www.visc.gov.lv/lv/aktuala-informacija-profesionala-izglitiba-nozaru-kvalifikācijas-struktūras>

[7] Citu nozaru izstrādātās NKS var skatīt šeit: https://registri.visc.gov.lv/profizglitiba/nks_saraksts.shtml

[8] Darba grupā piedalījās: Linda Langenfelde, Silva Vucena, Katrīna Kukaine, Evija Vjaterē, Māra Jēkabsons, Dženija Dzirkale-Maļavkina, Jautrīte Ašurova, Agnese Pašāne, Baiba Holma, Daiga Orbidāne, Daina Valeine, Džūlija Sņikere, Aldona Volkova, Lana Augule.

[9] Jo līdz šim kultūras un mākslas nozares bijušas bez tām specifiski paredzēta NEP.

[10] Šobrīd nav zināms precīzs jaunā NEP nosaukums.

VAI VIEGLI ŠODIEN BŪT PIEAUGUŠO IZGLĪTOTĀJAM/ANDRAGOGAM?

DŽENIJA DZIRKALE-MAĻVKINA

Ir fakts, ka pēdējās desmitgadēs tik daudz kas mainījies. Ne tikai tehnoloģiju attīstība ietekmē mūsu darbību, bet arī pārmaiņu ātrums. Tāpat kā citas lietas, mainījusies arī 21.gadsimta izglītība, īpaši pieaugušo izglītība. Jēdziens *izglītotājs* vairs nav viennozīmīgs/viendabīgs.

Izglītēt nozīmē dot izglītību un zināšanas, būt kādam par zināšanu avotu. Neviļus prātā nāk vēsturiskās apgaismības vilnis kā garīga kustība 18.gadsimtā, kas par visu lietu mēru uzskatīja cilvēka prātu un zinātņi. Nostiprinājās pārliecība, ka cilvēka prāts ir visaptverošs un nekļūdīgs. Viss, ko nevarēja pierādīt ar prāta palīdzību, tika uzskatīts par maldiem, aizspriedumiem un mānītību. 18. gadsimta izglītotā sabiedrība spēra milzīgu soli uz priekšu salīdzinājumā ar iepriekšējā gadsimta racionālistiem. Tā ne tikai padarīja cilvēka prātu par vienīgo mērķlietu visās lietās, bet, ticot cilvēka prāta spējām, mudināja uz aktīvu rīcību, lai pārveidotu sabiedrību.

Apgaismības laikmeta garīgās vērtības bija gan drosme kritizēt, gan iecietība pret citu uzskatiem, gan skaidrība un sakārtotība katrā cilvēkā un visā sabiedrībā. Šādas sabiedrības ideāls bija indivīds, kas spēj būt patstāvīgs un kalpot sabiedrības interesēm. Nostiprinājās pārliecība, ka cilvēks pēc dabas ir labs un viņa rīcība ir pareiza, ja vien to vada prāts un, ka ļaunais cilvēkā ir nepietiekamās izglītības sekas. Ļaunums rodas tad, kad sabiedrība apspiež indivīdu. Apgaismotāji formulēja cilvēka tiesības.

Apgaismību kā atsevišķu laika posmu izdalīju tikai tāpēc, ka šai laikā zināšanas sāk strauji ieņemt nozīmīgāku vietu cilvēku vērtību sistēmā. Šie intelligentie cilvēki - apgaismotāji nojauta, ka sekos pavisam jauns laikmets, un tieši viņi ar saviem atklājumiem un drosmīgajām progresīvajām idejām *bruģēja ceļu šim jaunajam laikmetam*.

Tādā pat situācijā šodien esam mēs kā izglītotāji. Mēs nerunājam par tumsoņu (apgaismības laiks), kuriem jārāda gaisma, bet gan par mūsdienīgu izglītotu personību izglītošanu. Šodienas izpratnē apgaismot nozīmē izskaidrot, padarīt saprotamu, aplūkot un iztīrīt sarežģītus vispārējus un profesionālus jautājumus. Pieaugušo izglītība ir daudzveidīgs un daudzpakāpju personu izglītošanas process, kas nodrošina personības attīstību, uzlabo viņa dzīves kvalitāti un konkurētspēju darba tirgū.

Atgriežoties pie jēdziena *izglītotājs*, rodas jautājums, vai viegli un vienkārši mācīt/izglītēt izglītotus cilvēkus? Mūsdienās izglītotājam ir nepieciešamas īpašas prasmes, viņam jāpiemīt noteiktām īpašībām, lai veiksmīgi varētu strādāt šajā profesijā vai veikt noteiktus izglītotāja uzdevumus.

Kādas ir 21. gadsimta izglītotāja īpašības?

Balstoties uz savu pieredzi, kā arī uz to, ko esmu lasījusi un mācījusies, šeit esmu izdalījusi dažas neatņemamas īpašības, kurām vajadzētu piemist pieaugušo izglītotājam, turpmāk tekstā - andragogam.

Nepārtraukts izglītojamais

Kā jau minēts, pārmaiņas notiek nepārtraukti. Pirms desmit gadiem mēs ne domājām, ne runājām par to, ka izglītotājam nepieciešams būt īpaši sagatavotam darbam ar pieaugušo auditoriju. Līdz ar aktīvo pieaugušo izglītības attīstību jādodom arī par andragogu atbilstošu sagatavošanu. Tikpat svarīgi arī pašam andragogam gribēt nepārtraukti mācīties, praktizēt un darīt visu iespējamo, lai uzzinātu vairāk kā savā zināšanu jomā, tā arī andragoģijā.

Laikā, kad pasaule virzās uz priekšu, noteikti varam atpalikt, ja neveiksim darbības un nepielāgosim savas zināšanas un praksi esošajiem apstākļiem un prasībām. Tas, ka esam andragogi, nozīmē arī to, ka mums vajag būt arī nepārtrauktam izglītojamajam. Nepārtrauktām mācībām ir izšķiroša nozīme mūsu profesionālajā un akadēmiskajā izdzīvošanā. Mums ir nepārtraukti jāizvērtē sava prakse un tās ietekme uz studentiem/izglītojamajiem, lai mēs, pilnveidojot savu kompetenci, uzlabotu kopējo mācību kvalitāti un sekmīgi virzītos uz priekšu.

Attiecību veidotājs

Tāpat kā dzīvē, arī mācībās attiecībām ar citiem mācību dalībniekiem ir svarīga loma mūsu laimei, sociālajai un profesionālajai stabilitātei. Klasēs lieliskas attiecības ar studentiem var veicināt pozitīvu mācību vidi un paaugstināt viņu vispārējos sasniegumus.

Kā andragogam sev jāuzdod šādi jautājumi: vai mani studenti labprāt nāk uz manām nodarbībām?;

vai viņi aktīvi piedalās un savstarpēji sadarbojas mācību procesā?; vai mani studenti jūtas atbildīgi par saviem mācību rezultātiem un ir uzmundrināti aktīvai līdzdalībai?; vai mani studenti jūtas novērtēti?

Pozitīvas atbildes uz šiem jautājumiem noteikti palīdzēs veidot labas attiecības ar studentiem.

Iekļaujošs

Vai mēs vēlamies, lai visi domātu vienādi? Noteikti nē. Mācībās satiekas izglītojamie no atšķirīgas sociālās un kultūras vides, ar dažādu dzīves, mācību un profesionālo pieredzi. Katram ir noteikts domāšanas veids, noteikts mācīšanās stils, zināms spēks un ietekme uz kopējo noskaņojumu grupā. Mums jārespektē šīs atšķirības, jācenšas pašam iekļauties kopīgās mācībās un jāatrod veidus, kā sadarboties un izcelt un attīstīt katra izglītojamā stiprās puses.

Atstarojošs

Cik bieži mēs veltām laiku, lai pārdomātu un kritiski izvērtētu savu andragoga praksi? Būt reflektējošam andragogam nozīmē nepārtraukti pārskatīt un uzlabot stundu plānošanu, stundas struktūru, reflektēt par stundas jēgu un efektivitāti. Mūsu produktīva refleksija par savu darbību, neveiksmēm un panākumiem atstaro klasē un studentos.

Pētnieks

Tagad vairāk nekā jebkurā citā laikā tik daudz ir mainījies attiecībā uz andragoga lomu. Pašreizējā pieeja izglītībai liecina, ka andragoga loma ir būt līdzās izglītojamajam. Šajā ziņā andragogi ir pētnieki un ceļabiedri, kuru galvenā atbildība ir rūpīgi sekot līdzi savu izglītojamo progresam, uzklaut viņu rūpes/bažas/grūtības un izpētīt viņu intereses. Andragogi, kas ir mācību darbības pētnieki, ir parādījuši, ka viņi var palīdzēt saviem izglītojamajiem un sniegt viņiem labākās iespējas mācīties.

Digitālais dizainers

Andragogs - digitālais dizainers, ir augsti kvalificēts speciālists, kuram ir daudzas digitālās prasmes un var veikt daudzveidīgākus uzdevumus.

Izmantosim šo terminu, lai apzīmētu andragoga spēju veikt tādus uzdevumus kā, piemēram, grafisko dizainu, tīmekļa dizainu, ilustrēšanu (tipogrāfija, logotipi, plakāti, brošūru noformējums u.c.), tehnisko rakstīšanu, emuāru rakstīšanu/autorību, attālināto nodarbību vadīšanu dažādās platformās, dažādu digitālo rīku izmantošana stundās u.tml.

Šīm prasmēm ir liela nozīme, īpaši darbā ar *digitālajiem studentiem*. Tātad mums jāattīsta

prasmes, kas atbilst šīs paaudzes interesēm, ambīcijām, zinātkārei.

Kooperatīvs

Sadarbība ar citiem izglītotājiem ir labākais veids, kā uzlabot savu profesionālo darbību. Daudzveidīga mācību tīkla un interešu grupu izveide, profesionālās pilnveides nodarbību apmeklēšana, kur izglītotāji pulcējas un sadarbojas, dalīšanās pieredzē noteikti palīdzēs katram augt un pilnveidoties.

Svarīga loma ir katra andragoga uzticamības personai - kritiskajam draugam, ar kuru pārrunāt būtiskās nianšes savā darbībā, ko pats ikdienā pat nepamana.

Radošs un novatorisks

Kad notiek šīs ievērojamās pārmaiņas, andragogam jābūt novatoriskam un radošam. Mums jāspēj radīt jaunas un labākas lietas. Tikai mācību programma, iespējams, nepalīdzēs būt tik novatoriskiem. Bet ir jāmeģina darīt jaunas lietas, lai pēc iespējas labāk, daudzveidīgāk un kvalitatīvāk varētu nodrošināt izglītojamajiem plānoto mācību rezultātu sasniegšanu.

Dzīvojot pasaulē, kas attīstās tik ātri, inovācijai jābūt normai, nevis izņēmumam, un andragogiem ir jāatrod labāki veidi, kā to ieviest un nodot saviem izglītojamajiem.

Līderis

Līderība nav *būt priekšniekam*. Būt vadošam andragogam nozīmē, ka jāspēj iedrošināt un pozitīvi ietekmēt citus andragogus un izglītojamos virzīties uz priekšu, sniegt profesionālo atbalstu, dot viņiem iespēju pašapliecināties. Tādā veidā mēs varam garantēt, ka notiek nozīmīgas pārmaiņas.

Stāstnieks

Daudzi no mums skatās TED Talks, un lielākajai daļai no mums viņi patīk. Runātāja stāsta ilgums nepārsniedz 18 minūtes. Vai esat kādreiz domājuši, kāpēc? Tas ir tāpēc, ka runātāji ir lieliski stāstnieki, kuri ļoti koncentrētā veidā strukturē savu vēstījumu. Viņi sāk ar stāstu, kas aizrauj auditorijas uzmanību. Izglītojamie bieži kritizē garās lekcijas, jo tās ir garlaicīgas un neatbilstošas. Veidojot stāstu, stāstnieks palīdz studentiem pašiem radīt jēgpilnas saiknes ar dzirdēto, un galu galā tas paliks viņu prātā. Stāsts palīdzēs viņiem iegūt jautājumus, par kuriem padomāt.

Dizainers un dekorators

Klases vide ir svarīga. Kā klase izskatās, un kā tas liek izglītojamajiem justies? Vai viņiem ir iespējas mācīties dažādos veidos, kas atbilst viņu vajadzībām?

Ideja būt dizaineram un dekoratoram ir iespēja domāt par mācīšanos no studentu redzespunkta. Mums klases ir jāprojektē un jānoformē tā, lai mācības šajā telpā ļautu iegūt jēgpilnu mācību pieredzi un visvairāk kalpotu mūsu izglītojamajiem.

Mākslinieks

Domājams, lielākā daļa andragogu piekristu, ka izglītība ir māksla vairāk nekā jebkas cits. Vai mācīt zinātni vai mākslu? Izglītības zinātnes viedokļu paudžiem ir ilgstošas debates izglītības psiholoģijā un lietišķajā valodniecībā. Ir metodes, pieejas un procedūras, kas pedagoģiski vada andragogus. Tomēr dažreiz andragoģiem pašiem jārada/jābūt māksliniekiem, jo viņiem nepieciešami radoši, izturīgi, elastīgi, pielāgojami un efektīvi izmantojami pieejamie resursi.

Noslēgumā

Es ceru, ka šīs dažas aprakstītās īpašības palīdzēs padomāt par to, kāds ir mūsdienu pieaugušo izglītotājs/andragogs. Kamēr pārmaiņas notiek ātri, mums ir jādomā par pasauli, kurā mēs dzīvojam, un to, cik svarīgi ir veidot izglītojamo, kurus mēs izglītojam, prātus. Un tas nav viegli!

BIBLIOTEKĀRU KOMPETENCES IZGLĪTOJOŠAJĀ DARBĪBĀ

AGNESE PAŠĀNE

2021. gada pavasarī Latvijas Nacionālās bibliotēkas Kompetenču attīstības centrs veica Latvijas bibliotēku darbinieku aptauju ar mērķi noskaidrot viņu viedokli un vērtējumu par Latvijas bibliotēku darbinieku mūsdienu kompetencēm un to pilnveidošanu. Pētījumā tika saņemtas 1049 atbildes. Šajā rakstā iekļauti dažu ar bibliotēku izglītojošo darbību saistītu jautājumu dati, lai ilustrētu aptaujā iegūtos rezultātus, taču pētījuma ziņojums ar visu respondentu sniegtajām atbildēm un detalizētiem aptaujas datiem tiks publiskots līdz 2021. gada beigām.

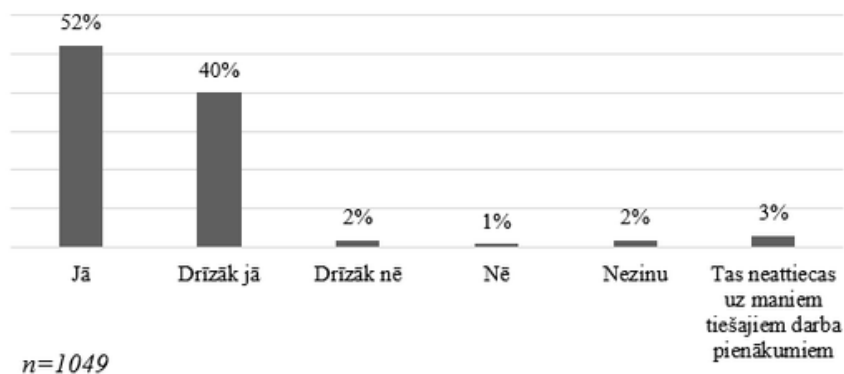
Respondentu atbilžu skaits par kompetencēm pēc ballu skalas (atbilžu skaits)

Vērtējums	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Nesapratu kompetenci
<i>Spēja organizēt izglītojošus pasākumus un nodarbības lasīšanas veicināšanā, informācijpratībā un medijpratībā atbilstoši dažādu mērķgrupu dzīves prātību vajadzībām un interesēm</i>	152	234	261	167	105	59	29	12	7	15	8
<i>Spēja izzināt lietotāja individuālo prātību līmeni, sagatavot izglītojošas nodarbības plānu/programmu</i>	110	202	270	188	106	72	34	16	18	20	13

Respondenti novērtēja sev piemītošās kompetences 10 ballu skalā (kur 1 - nepiemīt/nepārvaldu, bet 10 - pilnībā piemīt/loti labi pārvaldu). Kompetences *Spēja organizēt izglītojošus pasākumus un nodarbības lasīšanas veicināšanā, informācijpratībā un medijpratībā atbilstoši dažādu mērķgrupu dzīves prātību vajadzībām un interesēm* vidējais vērtējums bija 7,76. Nedaudz zemāk (vidējais vērtējums 7,36) tika novērtēta kompetence *Spēja izzināt lietotāja individuālo prātību līmeni, sagatavot izglītojošas nodarbības plānu/programmu*.

Savukārt apgalvojumu *Sava darba ietvaros veicinu bibliotēkas lietotāju lasīšanu, informācijpratību un medijpratību* vairums respondentu apstiprināja – 52% norādīja atbildi jā, bet 40% – drīzāk jā. Vien 3% respondentu tas neattiecas uz tiešajiem darba pienākumiem.

Sava darba ietvaros veicinu bibliotēkas lietotāju lasīšanu, informācijpratību un medijpratību (%)

Lai gan rezultāti ir ar pozitīvu tendenci, noteikti iespējama vēl lielāka izaugsme šajā jomā.

PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ KĀ "FORMULĀ 1"

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Kompetenču attīstības centra darba pieredze

DŽENIJA DZIRKALE-MAĻVKINA, AGNESE PAŠĀNE

Darbs bibliotēku nozarē un jo īpaši pieaugušo izglītībā ir aizraujošs, straujš un izaicinājumu pilns. LNB KAC, lai gan darbu vienmēr plānojis uz priekšu un cenšas būt apzinīgs un stratēģisks pilots, bijis gatavs arī jauniem virzieniem, kur vedīs. Piedāvājam ieskatīties bibliotēku nozares darbinieku profesionālās pilnveides pagriezienos cauri gadiem.

Ceļa sākumā

Latvijas bibliotekāri līdz 1991. gadam profesionālo kvalifikāciju pilnveidoja Latvijas PSR Kultūras ministrijas *Kultūras darbinieku Kvalifikācijas celšanas institūtā* (1953. – 1991.). Kopš institūta likvidēšanas 1991. gadā bibliotekāru tālākizglītības sistēma pašlikvidējās. Atsevišķi pasākumi notika LNB, bet tas neapmierināja Latvijas bibliotēku vajadzības. Šīs aktuālās problēmas risināšanai tika izstrādāts Latvijas Bibliotekāru tālākizglītības centra izveides projekts.

Pirmais pagrieziens

Šis bija pirmais nozīmīgais solis bibliotekāru profesionālās pilnveides nodrošināšanā. Lai īstenotu Bibliotēku darbinieku tālākizglītības centra (BDTC) darbību, Latvijas Universitāte (LU), LNB, SIA "IT ALISE" un Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs 1998. gada decembrī paraksta Sadarbības līgumu par pedagoģisko, materiālo un programmnodrošinājumu Latvijas Nacionālās bibliotēkas telpās Tērbatas ielā 75, kur saskaņā ar līgumu Centram ierādītas datorklases un mācību klases telpas. BDTC mācības LNB telpās turpinājās līdz 2004. gadam. Pēc tam BDTC darbību turpina LU. Aprīkotās klases palika LNB rīcībā, kur atkal mācības notika epizodiski, bez nopietnas plānošanas.

Otrais pagrieziens

2007. gadā. "Trešā tēva dēla" (3td) Latvijas pašvaldību publisko bibliotēku attīstības projekta ietvaros ar *Bila un Melindas Geitsu* fonda un *Microsoft* ziedojuma atbalstu Kultūras informācijas sistēmas (KIS) institūcijas vadībā Latvijā tiek izveidoti tehnoloģiski aprīkoti 10 bibliotēku reģionālie mācību centri. Viens no tiem tika izveidots arī LNB un atradās Tērbatas ielā – 75 tur esošajās mācību klasēs.

3td projekta ietvaros 2007. - 2008. gadā katram no 527 pašvaldību 874 publisko bibliotēku 1800 bibliotekāriem notika 140 stundu ilgas mācības. Bibliotekāri apguva zināšanas mārketinga,

inovāciju, IT, klientu apkalpošanas un daudzās citās jomās ar mērķi pašiem kļūt zinošākiem un prasmīgākiem, kā arī ar uzdevumu informācijas resursu izmantošanā mācīt bibliotēkas lietotājus. LNB Mācību centrs nodrošināja šīs programmas mācības visiem Rīgas rajona, Tukuma rajona un Jūrmalas pilsētas bibliotekāriem.

Trešais pagrieziena punkts

2008. gadā LNB tika reģistrēta arī kā izglītības iestāde, savukārt LNB Mācību centrs (turpmāk – Centrs) tika nostiprināts kā LNB Bibliotēku attīstības institūta struktūrvienība ar vienu darbinieku - vadītāju. Centra darbība tika nopietni plānota, izveidojās stabila pasniedzēju komanda, darbinieku skaits pieauga no 1 līdz 5 speciālistiem, tika apgūtas jaunas metodes, pieejas, attīstījās e-mācību vide [Moodle](#). Centrs pakāpeniski veidojās par bibliotēku nozarē nodarbināto vadošo tālākizglītības un profesionālās pilnveides vietu.

Ceturtais pagrieziena punkts

Straujš līkums ceļā iegriezās 2014.gadā, kad bibliotēka uzsāka darbu Gaismas pilī Mūkusalas ielā 3. Tas pavēra pilnīgi jaunas, plašākas un vēl neizzinātas iespējas. Paralēli neformālās izglītības nodrošināšanai, kas nekad nav apstājusies, 2015. gads raksturojas kā jaunu iniciatīvu gads. Piemēram, pēc LNB iniciatīvas izstrādāts un apstiprināts profesijas standarts "Bibliotekārs", 3. profesionālās kvalifikācijas līmenis.

Tika uzsākts darbs pie profesionālās tālākizglītības programmas "Bibliotēku zinības" (960 h) izstrādes un profesionālās pilnveides izglītības programmas "Informācijas un bibliotēku zinību pamati" (240 h) aktualizācijas un abu izglītības programmu sagatavošanas licencēšanai.

Dažādu faktoru (tostarp jaunie darba virzieni LNB kopumā, Mācību centra jaunās funkcijas, Bibliotēku attīstības institūta kā departamenta reorganizācija un pārdēvēšana par Attīstības departamentu) rezultātā no 2015.gada 1.oktobra Centra nosaukums tiek mainīts uz – Kompetenču attīstības centrs (turpmāk – Centrs).

Pēc minēto izglītības programmu licencēšanas, mācību grupu atvēršanas un mācību īstenošanas uzsākšanas, sākās darbs pie LNB kā izglītības iestādes sagatavošanas akreditācijai. Šī procesa koordinēšana un īstenošana bija Centra pārraudzībā. Un tā 2016. gada septembrī notiek izglītības iestādes un izglītības programmu akreditācija uz 6 gadiem.

2017. gada augustā pēc pirmās tālākizglītības grupas kvalifikācijas eksāmena rezultātu

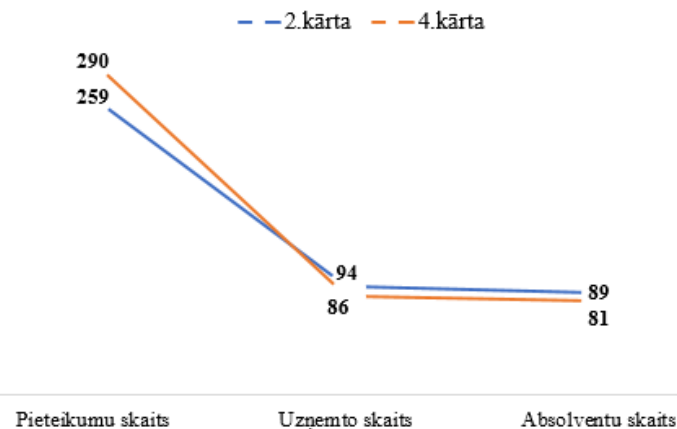
izvērtēšanas no Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) saņemts valsts pārvaldes uzdevums veikt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu bibliotekāra profesionālās kvalifikācijas piešķiršanai 3. profesionālās kvalifikācijas līmenī. Šo funkciju LNB veic joprojām, jo 2020. gadā šis deleģējums tika atjaunots.

Kopumā – gāzi grīdā un pilnā jaudā uz priekšu!

Piektais pagrieziena punkts

Jauns darba formāts bija iesaistīšanās [ESF 8.4.1. projekta "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide" 2. un 4. kārtā \(2018-2020\)](#). Bibliotēka ir piedalījies dažādos izglītības projektos, bet šī projekta īstenošana ievērojami ietekmēja un lika pārstrukturēt ne tikai Centra darbinieku pienākumus, darba organizāciju un prioritātes, bet arī pārējo saistīto bibliotēkas dienestu/nodaļu darbu, tostarp pasniedzēju. Piemēram, 2019.gada vasarā programmā "Bibliotēku zinības" paralēlu mācījās 6 grupas, kas bija vēl nekad nepiedzīvota intensitāte un mācību organizācijas pieredze.

Kopumā 4 programmās mācījās 12 grupas (180 cilvēki), no tiem arī 170 ieguva apliecību, pilnībā apgūstot programmas un tās absolvējot. Tostarp 80 cilvēki ieguva kvalifikāciju "bibliotekārs".

Vienlaikus Centrs turpina izstrādāt un īstenot dažādas neformālās izglītības programmas, tostarp arī īstenojot jaunas, piemēram, vienu no tām (Drukāto un digitālo resursu pārvaldība bibliotēkā) arī šī projekta ietvaros.

Sestais pagrieziena punkts

Ja runājam analogijās, 2020. gads visai pasaulei bija kā avārija – un arī Centra labi ieeļļotais sporta auto, šķita, uz brīdi iebruc apmalē. Martā Centra kolēģi apmainījās ar jautājumiem – ko darīt? Kas ir Zoom? Vai mēs vispār varam īstenot attālinātas

imācības? Kā palīdzēt pasniedzējiem? Kā iedrošināt izglītojamos? Sestais bija piespiedu pagrieziena, taču tas ļāva attīstīties vēl nebijušā ātrumā, mērogā un pavisam jaunā ceļā. Lai gan ideja par kursiem attālināti ik pa laikam bija uzvirtojusi, tā netika īstenota. Pandēmija lika Centra speciālistēm pašām mācīties un attīstīt mācību iespējas plašāk. Nu jau no 2021.g. janvāra tiek īstenotas arī neformālās programmas attālinātā formātā.

Ja kursu jomā varēja turpināt braukt pa jaunapgūto ceļu, diemžēl ne tik veiksmīgs šis pagrieziena bija ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas jomā – ja līdz 2020. gadam nedaudz vairāk kā 100 cilvēki bija ieguvuši kvalifikāciju, 2020. gadā pandēmijas ierobežojumu dēļ nenotika neviens eksāmens.

JELGAVAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS REĢIONĀLĀ BIBLIOTĒKĀRĀ MĀCĪBU NODAĻA

VIKTORIJA AGAFONOVA, JELGAVAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS REĢIONĀLĀS BIBLIOTĒKĀRĀS MĀCĪBU NODAĻAS VADĪTĀJA

2007. gadā Jelgavas pilsētas bibliotēkā (toreiz Jelgavas Zinātniskajā bibliotēkā) darbu uzsāka viens no desmit Latvijas reģionālajiem bibliotekāru mācību centriem, kas veiksmīgi darbojās, lai pilnveidotu un izglītotu Bauskas, Dobeles un Jelgavas rajonu bibliotekārus. (Mācību centri tika izveidoti Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā publisko bibliotēku attīstības projekta “Trešais tēva dēls” ietvaros.) Vēlāk Jelgavas pilsētas bibliotēkas mācību centrs kļuva arī par mācību vietu ne tikai bibliotēku darbiniekiem, bet arī bibliotēkas apmeklētājiem un citiem interesentiem.

Jauna bibliotēkas struktūrvienība

2012. gada beigās, izbeidzoties līgumam ar valsts aģentūru “Kultūras informācijas sistēmas”, kas bija publisko bibliotēku attīstības projekta īstenotāja Latvijā, nepietiekama finansējuma dēļ reģionālo mācību centru neizdevās pārveidot par bibliotēkas struktūrvienību. Līdzīgā situācijā nonāca arī dažas citas bibliotēkas Latvijā, kurās bija izveidoti reģionālie mācību centri.

Neskatoties uz to, visus šos gadus izveidotā mācību klase tika plaši un daudzpusīgi izmantota, un bibliotēkas izglītojošā darbība netika pārtraukta. Jelgavas pilsētas bibliotēkas tīmekļvietnē ir apskatāms plašs [tematisko ekskursiju, bibliotekāro stundu, mācību un tematisko ekskursiju piedāvājums](#) dažādām mērķgrupām.

Kas gaida aiz nākamā likuma?

2021. gadā brauciens turpinās, ceļi tikai sazarojas un kļūst arvien garāki. Minēsim tikai dažus no tiem: LNB piedalās nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes darba grupā, pēc Centra iniciatīvas notiek profesijas standarta “Bibliotekārs” aktualizēšana, profesionālās tālākizglītības programmas “Bibliotēku zinības” pārveide modulārajā izglītības programmā, atbilstoša kvalifikācijas eksāmena satura izstrāde, jauni izglītības un sadarbības projekti, izstrādātas jaunas neformālās izglītības programmas.

Šogad beidzot izdevies atrisināt mācību centra oficiālā statusa jautājumu – no 1. jūlija izveidota atsevišķa bibliotēkas struktūrvienība – Jelgavas pilsētas bibliotēkas reģionālā bibliotekārā mācību nodaļa. Struktūrvienības nosaukuma izvēli ietekmējis tas, ka Jelgavā darbojas Jelgavas pilsētas domes dibināta pieaugušo izglītības iestāde – Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs. Līdz ar to tradicionālais nosaukums “Jelgavas pilsētas bibliotēkas reģionālais mācību centrs” pilsētas administrācijā tika atzīts par nepiemērotu.

Jaunizveidotajā nodaļā strādā divi cilvēki, bet bibliotēkas izglītojošās darbības veikšanā, tāpat kā iepriekš, iesaistās arī citi darbinieki – direktores vietniece metodiskajā darbā, sistembibliotekāre, Informācijas nodaļas darbinieki. Vairākiem bibliotēkas speciālistiem, kuri iesaistās šajā procesā, papildus augstākajai bibliotekārajai izglītībai, ir arī augstākā pedagoģiskā izglītība. Turklāt dažādosursos, semināros un starptautiskos projektos regulāri tiek uzlabotas un papildinātas esošās zināšanas andragoģijas jomā.

Mācību procesa īstenošanā ir svarīgi nodrošināt atbilstošu tehnoloģisko līmeni. Sākotnēji reģionālajā mācību centrā bija pieejama viena stacionāra un viena mobila datorklase. Pirms dažiem gadiem projekta ietvaros iegūtā datortehnika tika nomainīta pret jaunu – mācību klasei iegādāti 10 datori ar jaunāko programmatūru, 10 planšetdatori, interaktīvā tāfele ar skārienjutīgu darbvirsmu. Mācībām

īpieejama arī K. Barona zāle ar 80 sēdvietu ietilpību un projektora ekrānu. Tas dod iespēju organizēt profesionālās tālākizglītības seminārus pilsētas un novadu bibliotēku darbiniekiem, ka arī regulāras un daudzpusīgas praktiskās nodarbības dažādām mērķgrupām – bibliotekāriem, pedagogiem, izglītojamiem, bibliotēkas lietotājiem u.c.

Bibliotēkas organizētas mācības – iespēja digitālās plaisas mazināšanai

Jau no 2008. gada bibliotēka piedāvā apgūt datorprasmes ikvienam interesentam bez priekšzināšanām un iemaņām datora lietošanā. Līdz šim brīdim iespēju izmantojuši teju 1000 iedzīvotāji, no kuriem pārliecinoši lielākā daļa ir vecākā gadagājuma cilvēki. Seniori apzinās nepieciešamību apgūt digitālās prasmes – tās veicina veiksmīgāku iekļaušanos sabiedrības norisēs, starppaaudžu komunikāciju, paplašina izglītošanās un arī brīvā laika pavadīšanas iespējas.

Šobrīd iesācējiem tiek piedāvāts desmit nodarbību cikls datorprasmju apguvei latviešu un krievu valodas grupās (6–8 cilvēki katrā), divas vai trīs reizes nedēļā no rīta un pēcpusdienā. Nodarbības ilgums – 2,5 stundas. Dalībnieku skaits grupās ir neliels apzināti, lai katram dalībniekam būtu iespējams veltīt pienācīgu uzmanību. Mācību laikā tiek apgūti pirmie soļi darbā ar datoru, teksta rakstīšana, informācijas meklēšana tīmeklī, nodarbībās var iemācīties izveidot savu e-pasta adresi, lietot e-pakalpojumu portālus, sociālos tīklus, uzzināt par drošību tīmeklī, apgūt attēlu apstrādes pamatus, prezentācijas veidošanu u.c. Atsevišķa nodarbība ir paredzēta arī darbam ar planšetdatoriem.

Diemžēl Covid-19 infekcijas izplatības dēļ noteiktie ierobežojumi valstī nelabvēlīgi ietekmēja šī pakalpojuma sniegšanu, pēdējā gada laikā klātienē nodarbības nenotika, taču vadīt datorprasmju nodarbības iesācējiem attālināti nav iespējams. Tas liek domāt arī par nākotnes perspektīvām – kā līdzīgās situācijās, kas var atkārtoties, tomēr nodrošināt iespēju apgūt pamatprasmju tehnoloģiju lietošanā tiem iedzīvotājiem, kam tas ir nepieciešams. Kā bibliotēka var palīdzēt šiem cilvēkiem saņemt nepieciešamos pakalpojumus, neļaujot palielināt digitālo plaisu starp dažādām sabiedrības grupām.

No 2018. gada lietotājiem ar priekšzināšanām ir pieejamas arī individuālās konsultācijas konkrētos datora, viedtālruna lietošanas un interneta izmantošanas jautājumos. Gada laikā vidēji tiek sniegtas 63 individuālās konsultācijas, tās ir pieprasītas. Bieži konsultācijām piesakās vecākā

gadagājuma cilvēki, kuriem nepieciešama palīdzība viedtālruna plašo funkciju apgūšanā. Individuālās konsultācijas dod iespēju strādāt ar klientu viņam piemērotā tempā, un daudziem tas ir ārkārtīgi būtiski, jo ļauj pārvarēt arī psiholoģiskos šķēršļus un nedrošību. Covid-19 pandēmijas laikā konsultācijas tiek nodrošinātas arī attālināti, tiešsaistes platformā ZOOM.

Bibliotēkas mācību centrs arī ik gadu aktīvi iesaistās visos Latvijas mēroga notikumos, kas akcentē digitālo prasmju apguves nepieciešamību, piemēram, "Digitālajā nedēļā", Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas organizētajā ikgadējā akcijā "Dienas bez rindām" u.c.

Skolēniem, studentiem, pedagogiem

Bibliotēkas mācību centrā ir iespēja apgūt pamatiemaņas informācijas meklēšanā kopkatalogā, datubāzēs un citos resursos, pārrunāt svarīgākos medijpratības un informācijpratības jautājumus. Bērniem un jauniešiem tiek organizētas dažādas bibliotekārās stundas, kurās integrēts izglītības programmās apgūstamais saturs. Bibliotēkas piedāvātās nodarbības var kļūt par jēgpilnu un izzinošu procesu arī Skola2030 kontekstā, palīdzot sasniegt projekta svarīgāko mērķi – lai jaunieši top par radošiem, kritiski domājošiem, mērķtiecīgiem, pilsoniski aktīviem un pašmotivētiem sabiedrības locekļiem. Studentiem tiek nodrošināts atbalsts informācijas meklēšanas jautājumos pētniecisko darbu izstrādes procesā, nepieciešamības gadījumā sniedzot arī padziļinātas konsultācijas.

Bibliotēkas sadarbība ar skolēniem nav vienkārša, tā ir reizēm grūti sasniedzama auditorija: ne vienmēr ir iespējams mācību procesā ieplānot nodarbības uz vietas bibliotēkā, savukārt pēc stundām skolēniem ne vienmēr ir vēlme un iespēja apmeklēt papildu nodarbības bibliotēkā. Lai risinātu šo problēmu, tiek piedāvāts nodarbības vadīt izglītības iestādēs uz vietas. Mācību nodrošināšana ārpus bibliotēkas ļauj paplašināt apmācāmo aptvērumu, piedāvājot bibliotēkas pakalpojumus arī novada teritorijā.

Covid-19 pandēmijas dēļ klātienē nodarbību skaits ievērojami atšķīrās no iepriekšējiem gadiem, taču tas rosināja plānot mācību procesu, izmantojot attālināta darba iespējas. No šī gada sākuma Jelgavas pilsētas bibliotēka piedāvā attālinātas nodarbības 7.–12. klašu skolēniem "Virtuālie bibliotēkas resursi – atbalsts mācībām", kuru laikā skolēni var apgūt informācijas meklēšanu Jelgavas reģiona bibliotēku kopkatalogā, uzzināt par datubāzēm un pilnveidot savas informācijas meklēšanas prasmes uzticamos informācijas avotos. Pieprasījums pēc šī

piedāvājuma bijis negaidīti liels, dažu mēnešu laikā nodarbībās piedalījās vairāk nekā 440 skolēni no Jelgavas, Dobeles, Tukuma un pat Daugavpils izglītības iestādēm. Attālinātās nodarbības izrādījās veiksmīgs risinājums, lai sasniegtu skolēnu auditoriju, un šādu mācību formu sadarbībā ar skolām bibliotēka piedāvās arī turpmāk.

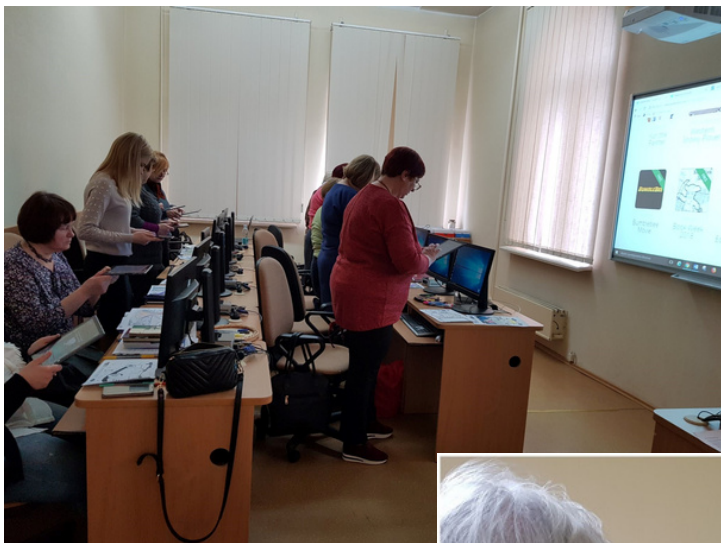
Pedagogiem bibliotēka piedāvā apgūt 6 stundu pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmas "Pedagogu informācijpratības uzlabošana un pilnveide" un "Ievads medijpratībā". Abas programmas ir licencētas, un dod iespēju pedagogiem saņemt apliecinājumu par dalību mācībās. Nākotnes perspektīvā, lai attīstītu Jelgavas pilsētas bibliotēkas reģionālās bibliotēkārās mācību nodaļas darbību, tiks strādāts pie vairāku mācību programmu izstrādes un licencēšanas dažādām mērķgrupām.

Mācību centrs – vieta bibliotēku darbinieku profesionālajai pilnveidei

Bibliotēkas ikdienas darbā akcents tiek likts uz personāla vispārējo un profesionālo zināšanu nostiprināšanu un pilnveidošanu, nodrošinot zināšanu pilnveides nepārtrauktību. Jelgavas pilsētas bibliotēkas darbinieki apmeklē dažādus seminārus un kursus, dodas pieredzes apmaiņas braucienos uz citām Latvijas un ārvalstu bibliotēkām. Iegūtās zināšanas tiek nodotas citiem kolēģiem, uzstājoties semināros, mācību klasē regulāri vadot "Praktisko nodarbību rītus" bibliotēku darbiniekiem, daloties zināšanās un pieredzē.

Jelgavas pilsētas bibliotēkas metodiskajā pārraudzībā atrodas 22 Jelgavas un 4 Ozolnieku novadu publiskās bibliotēkas, konsultatīvā un metodiskā palīdzība, regulāras nodarbības tiek nodrošinātas arī abu novadu izglītības iestāžu bibliotekāriem. Nodarbību piedāvājumā ir dažādas tēmas – darbs ar BIS ALISE, digitālo un vizuālo materiālu veidošana, dažādu rīku un programmu pielietojums bibliotēkrajā darbā, novadpētniecības materiālu krājuma un ierakstu veidošana, u.c. Bibliotekāriem ir iespēja arī pieteikt sev interesējošus tematus profesionālajai pilnveidei.

Jau kopš reģionālā mācību centra dibināšanas metodiskais darbs ir bijis aktuālākais un arī šobrīd tā ir viena no reģiona galvenās bibliotēkas prioritātēm, bet centra funkcijas laika gaitā nozīmīgi paplašinājušās, piedāvājot mācības dažādām mērķgrupām.

Jelgavas un Ozolnieku novadu publisko bibliotēku bibliotekāri mācību klasē apgūst digitālā rīka *QuiverVision* lietošanu planšet datoros

Seniori individuālo konsultāciju laikā apgūst viedierīču lietošanu

MĀCĪBU UN PROFESIONĀLĀS SADARBĪBAS CENTRS.

Limbažu Galvenā bibliotēka. 10 gadi līdzilvēku atbalstam, izaugsmei, iespējām un vienkārši priekam

BROŅISLAVA SAUKA, LIMBAŽU GALVENĀS BIBLIOTĒKAS MPSC VADĪTĀJA

Ikviens no mums padarīto darbu vēlas ik pēc laika izvērtēt, sajust veikuma dinamiku kādā noteiktā laika nogrieznī, lai smeltos iedvesmu, rastu redzējumu nākotnē. Tātad laika nogrieznis, mūsu gadījumā – 10 gadi, kopš Limbažu Galvenajā bibliotēkā pēc pašu iniciatīvas un vēlmes tiek izveidots Apmācību un profesionālās sadarbības centrs. Kvalitatīvam darba turpinājumam ir nepieciešama ne tikai gados gūtā pieredze no savām veiksmēm un neveiksmēm, citu Latvijas novadu kolēģu profesionālā pieredze un atbalsta plecs, bet arī tā pieredze, ko devis pats laiks ar daudzām pārmaiņām un izaicinājumiem. Jā, arī atklāsmes, ko devuši cilvēki mums līdzās – atsaucīgi, pretimnākoši un atvērti, taču ne vienmēr mums tik “ērti” kā gribētos. Varam droši apgalvot, ka nu jau pēdējos 10 gadus – mūsu nosacīto laika nogriezni, ko esmu atvēlējusi šim stāstam, bibliotēku sociālā un izglītojošā loma ir nenoliedzami augusi.

Kāda ir Limbažu Galvenās bibliotēkas loma tajā? Varētu veikt aptaujas, pēc tam to analizēt (laika gaitā tas arī ir darīts), taču varam arī vienkārši pajauties uz vērtību atsijāšanu laika plūdumam. Uz atgriezenisko saiti, sajūtām, kādas veidojas, tiekoties ar cilvēkiem, kuri pie mums mācījušies, mācās patreiz vai izsaka vēlmi mācīties. Viela pārdomām ikvienam, kurš saistīts ar pieaugušo izglītošanas darbu bibliotēkās. Vai neiestājas rutīna – plānojam, atzīmējam, kas padarīts, rakstām atskaites, atkal veidojam ikdienas nodarbību grafiku, meklējam jaunas darba formas un izteiksmes līdzekļus, arī jaunas tēmas un attālinātās mācīšanas iespējas, jo laiks atkal veic korekcijas, uzliekot jaunus izaicinājumus...

Patiesībā šī nelielā atkāpe nav ne apsolījums, ne noliegums turpmākajam darbam. Katra cilvēka sajūtas pēc padarītā (nu nosacīti padarītā, kaut vai gada garumā) tomēr ir atšķirīga – sākot no dziļas apmierinātības līdz trauksmainai neapmierinātībai, taču vislabākā no sajūtām būs tā, kas motivēs uz jaunu iespēju meklēšanu savas misijas papildījumam, apliecinājumam – tas, ko bibliotēkas dara pieaugušo izglītošanā ir viens no mūsu līdzilvēku dzīves labākajiem balstiem, neko pretī neprasošiem pienesumiem, laba garastāvokļa un sirdsmiera nodrošinājumiem. Vienmēr šī darba veicējos virmos vēlme saklausīt no saviem līdzilvēkiem: *jā, es arī tagad nebaidos un varu droši pielietot savas digitālās prasmes, varu sarunāties ar mīļiem cilvēkiem, kuri manas tautas valodu nesaprot, nejūtos atstumts, jo orientējos notiekošajā mūsu zemē*

un pasaulē, nevis uzlasu internetā viltus ziņu drumslas, dzenot sevi un tuviniekus izmisumā.

Mana bibliotekāra darba pieredze jau pārsniegusi 40 gadu atzīmi, taču ne jau visu savu darba mūžu esmu darbojusies pieaugušo izglītības lauciņā, bet gan tikai pēdējos 5 gadus, vēl joprojām nejūtos pārāk drošā šajā darba jomā. Ieklausos, kā domā un strādā citi, mācos līdzī un pēc iespējas cenšos paņemt visu no tā, ko mums māca, iesaka, stāsta LNB profesionāļi.

Taču tagad visu pēc kārtas. Pateicoties tam, ka 2010. gada martā LGB izdevās iegūt papildus telpas, kā jau sākumā minēju, tika izveidots LGB Apmācību un profesionālās sadarbības centrs. Vēl bija 5 gadi līdz laikam, ka bibliotēka ieguva skaistās mājas “dabas ielokā”, kur strādājam arī pašreiz. Sākumā Mācību centrs bija neliela papildus telpa vienā no ēkām, kurā darbojās daļa no LGB – administrācija, Datu apstrādes nodaļa un nupat minētais Mācību centrs.

Mācību darbu vadīja viena no aizrautīgākajām bibliotekārēm, ar kuru man savā darba mūžā laimējies strādāt kopā. Kāpēc gan lai neatklātu kārtis – tā bija Kristīne Kīne, pašreiz pazīstama kā veiksmīga un aizrautīga ideju īstenotāja Valmieras bibliotēkā. Stāsti sākas ar cilvēkiem un viņu atdevi lietām, ko dara, tāpēc cilvēku atsaucība bija pārsteidzoša – un kāpēc gan ne, ja Limbažu bibliotēkā varēja apgūt prasmes darbam ar datoru, uzrakstīt konkurētspējīgu CV, veiksmīgi saplānot ceļojumu, uzzināt ES aktualitātes, iemācīties, kā pieslēgt Virszemes TV dekoderu (atceramies, ka tas nemaz nebija tik vienkārši), apgūt e-komercijas pakalpojumu izmantošanu internetā un vēl un vēl... Tad arī valodas – angļu valodas apguve (bez maksas), krievu valodas apguve (bez maksas). To es rakstu apzināti, jo cilvēkiem bija ļoti svarīgi saņemt kvalitatīvus bezmaksas pakalpojumus, tas iedrošināja arī malā stāvētājus, un kas zina, varbūt tieši viņiem tas viss arī bija domāts.

Gribētos teikt tā, ka katra no Latvijas skaistajām un gudrajām reģionu galvenajām bibliotēkām Latvijā savu struktūru un darbības modeli veido pati, pamatojot savu izpratni par lietām un darbiem, kas saderas kopā, kas attīstāmi neatrauti viens no otra un virzīti uz konkrēta mērķa sasniegšanu. Manuprāt, mūsu bibliotēkas modelis, izveidojot Apmācību un profesionālās sadarbības centru, ir devis labu pienesumu, apvienojot kopā vienā nodaļā jeb centrā visas lietas, kas saistītas ar

sevis pilnveidošanu, izaugsmi un arī labas un vērtīgas kopā būšanas sajūtu (kas savukārt rada piederības, papildījuma sajūtu) – gan bibliotēku darbiniekiem mūsu reģionā, gan ikvienam cilvēkam, kuram ir vēlme pilnveidoties vai vienkārši saturīgi pavadīt savu laiku kopā ar līdzīgi domājošiem. Tātad APSC ietver gan pieaugušo izglītības aktivitātes, gan metodisko darbu. Profesionālā sadarbība – tā mēs nosaucām to darba apjomu, ko ikdienā dēvējam par metodisko darbu. Taču patiesībā nekāda metodika nederēs, ja nebūs abpusējas sadarbības, vienam otru uzmundrinošas un atbalstošas profesionālās darbības.

Laiks pastāstīt par manu laika nogriezni – 2015. gads, uzsākts darbs jaunajā ēkā Parka ielā 23, sāku vadīt APSC, kurš 2019. gada sākumā maina nosaukumu – Mācību un profesionālās sadarbības centrs (MPSC). Jā, taisnība jau vien ir – mēs mācam, lai tas noderētu dzīvē, lai to izmantotu un pilnveidotu savas dzīves kvalitāti, nevis apmācam, lai veiktu tikai kādu konkrētu darbību.

LGB ēkas arhitektes ienestā jauno telpu vīzija - LIMBAŽU BIBLIOTĒKA - **GARĪGĀ TELPA DABAS IELOKĀ.**

Limbažu bibliotēka - GARĪGĀ TELPA DABAS IELOKĀ

leklausījāmie arhitektes redzējumā, kas mums izskanēja arī kā vēlējums: *Grāmata rada jēgu, bet jēga savukārt rada dzīvi. Tāpēc bibliotēka nav tikai ēka, pilna ar grāmatām. Tā ir dzīve. TĀ IR GARĪGĀ TELPA, LAI IZGLĪTOTOS, IZPRASTU PAGĀTNI, IZJUSTU NĀKOTNI UN IZBAUDĪTU ŠO BRĪDI.*

Jauna ceļa sākumā vienmēr ir izvēle – doties tālāk pa iestaigāto taciņu vai izvēlēties citu ceļu. Darījām abējādi – patiesībā turējāmies pie jau esošajām tradīcijām, izmetot zinātkārus līkumiņus arī blakus esošajās takās - apgūstot lietas, kas mums likās vēl klāt neesošas, bet ļoti vēlamas. Tā pamazām veidojās mācību grupas, kuras ļoti drīz nodēvējām par Interesu grupām, jo tas labāk raksturo cilvēku kopā nākšanas vēlmi. Kā jau zināms, bibliotēkas ir ļoti rosīgs šūniņas, kas prot lietas pārraudzīt kopumā un darbus satīt vienā kamolā, lai dzīpars krāsaināks. Tā jau arī darām mēs – darbs MPSC rit ļoti ciešā saitē ar citām nodaļām – Klientu apkalpošanas centru, Bērnu literatūras centru. Bieži vien caurvijas un satinas kopā gan idejas, gan pasākumu norise, gan telpa.

Līgo vainagu pišana Mācību centra telpās

Interesu loks – literatūra, novadpētniecība, datorprasmes, valodas, šahs. Mācību centrs vairāk nosliecās uz datorprasmes mācīšanu, valodu apguvi un, protams, šaha spēli. Jā, par šaha zirdziņa ienākšanu mūsu telpās jau ir īpašs stāsts. Tas notika pamazām, ik pa reizei pavīdot kādam trenerim ar savu audzēkni uzspēlējot šahu, taču pamazām tas atraisījās, pateicoties cilvēkam, kuram šahs ir sirdslieta. Tā nu tagad neatņemama bibliotēkas darba ikdiena ir šaha spēle, pateicoties jau 2018. gadā izveidotajai Interesu grupai “Šaha nodarbības”. Šaha pulciņu kopā satur un iedvesmo vadītājs Ivars Babris, piesaistot arī citus šaha entuziastus kā trenerus. Interesu grupa pulcē lielu dalībnieku skaitu – tie ir skolēni un arī pirmsskolas vecuma bērni, kuri sistemātiski apgūst šaha spēles prasmes. Patreiz grupā jau ir pāri 20 dalībniekiem.

Šaha Interesu grupa ar treneriem

Mūs ļoti iepriecina tas, ka grupas dalībnieki mūsu bibliotēkā rīko arī draudzības turnīrus, svin svētkus. 2019. gadā šahisti tikās ar saviem draugiem no Kuldīgas, Rīgas un Igaunijas kopīgos draudzības mačos, kuros mūsu spēlētāju rezultāti iepriecināja. Mazākajiem bērniem allaž līdzī ir kāds no vecākiem – raisās sarunas par šahu un ne tikai, arī par grāmatām, lasīšanu.

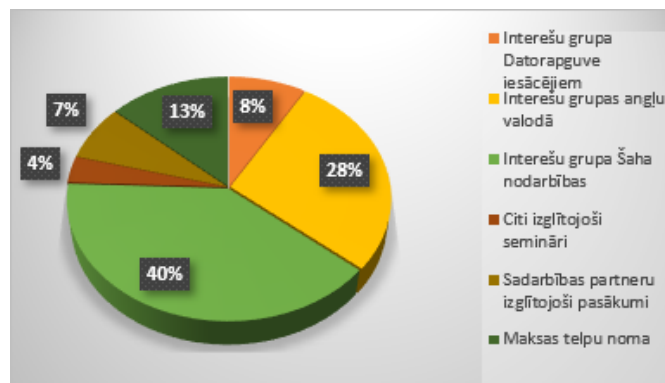

Nodarbību "Barjeras pārvarēšana angļu sarunvalodā" vada Džūlija Sņikere

Interesanti un metot līkločus noritējis darbs angļu valodas apgūvē. Būtībā jau laikam bibliotēkas uzdevums nav mācīt cilvēkiem valodas, jo ir taču citas iespējas, kur to apgūt. Taču gribējās ieguldīt arī mūsu bibliotēkas artavu tajā lietā, kas cilvēkiem ļoti vajadzīga – bezmaksas nodarbības, iespēja izvēlēties grupu pēc sava zināšanu līmeņa, vēlmēm, laika, kad notiek nodarbības, jā, varēja izvēlēties arī pasniedzēju un galu galā apguves veidu. Tās ir tikai nianse, bet tomēr – vienam padodas sistemātiskas, nopietnas mācības ar darba burtnīcām un mājas darbiem, citi vēlas vairāk klausīties un sarunāties, taču mums bija arī īpaša grupa – "English for fun for everyone"- jautri, atraktīvi, nepiespiesti, arī ar dziedāšanu. Te nu jāatzīst, ka ar lielu entuziasmu divas no grupām vadīja manas kolēģes – Irina Briede un Džūlija Sņikere, saplānojot savu laiku tā, lai no tā neciestu arī tiešie darba pienākumi. Pieslēdzās

brīvprātīgie pasniedzēji – neko neprasot pretī, tikai iespēju izpausties un dalīties savās zināšanās ar līdzcilvēkiem, priecājoties par viņu veiksmes stāstiem.

Izmantošu jau tik ierasto elementu – diagrammu (no 2019. gada atskaites, kad vēl nebija sākušies ierobežojumi) - ledzīvotāju izmantotās aktivitātes MPSC.

Vēl viens MPSC darba aspekts - sadarbības partneru izglītojošie pasākumi bibliotēkā – tie piepilda telpas, ceļ bibliotēkas pašapziņu, vērtību skalā tos liekam paša sākumā - kā vienu no aktivitātēm, kas rosina domāt un darboties plašāk, nevārieties tikai pašiem savā sulā - bibliotēkā ienāk citu profesiju pārstāvji, cilvēki ar citām interesēm un pieeju darbam un lietām, kas būtībā atstāj iespaidu arī uz mums, bibliotekāriem. Es domāju – pozitīvu iespaidu.

Kas pie mums ciemojušies un izbaudījuši telpu viesmīlību? Vispirms jau mūsu pilsētas iestādes un organizācijas ar savām aktivitātēm gan pieaugušajiem, gan bērniem. Citēšu pati sevi (atkal jau no atskaites):

Pasākumi, kurus LGB telpās realizē Limbažu novada pašvaldība projektu ietvaros vai organizē citi sadarbības partneri. Arī mēs esam ieguvēji – ar bibliotēku iepazīstas iedzīvotāji, kuri pagaidām nav bibliotēkas lietotāji, stāsts par mūsu bibliotēkas pakalpojumiem un iespējām iziet ārpus bibliotēkas telpām. Pasākumi saturiski bagāti, tas ir ieguvums arī LGB personālam.

Lūk, daži no mūsu ciemiņiem un iedvesmas avotiem. Lekciju cikls Limbažu novada pašvaldības īstenotā projekta "Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei Limbažu novadā" ietvaros. Kustību vasaras pasākumi LGB terasē. Diskusiju/sarunu cikls "6 soļi pretim iekšējam mieram un harmonijai". LGB Mācību klasē tika realizētas arī projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" 2. moduļa mācības organizētām grupām.

Psiholoģes, KBT psihoterapeites, četru bērnu mammas Baibas Griščukas lekcijas "Pusaudzju

smadzeņu attīstība, uzvedība, emocijas, domāšana" un "Kā būt ar un par pusaudzi". Sadarbība ar Imanta Ziedoņa fondu "Viegli". Imanta Ziedoņa muzeja organizētā projekta "Ideju pavasaris" lekcija "Kas ir ideja, kur tā rodas?". Sadarbība ar sarunu skolu LAMPA. 2019. gadā - saruna "Kāpēc tu mani besī? No kurienes rodas dusmas...", nodarbību vadīja ārsts-psihoterapeits Artūrs Miksons. Atsaucība un interese gan par tēmu, gan pašu lektoru bija iespaidīga.

OpenStreetMap kartēšana Limbažos. Sarptautiskā konference "Green Railway" ("Zaļais dzelzceļš") - Limbažu novada pašvaldības pasākums - domas, idejas, risinājumi un nākotnes vīzijas par pārrobežu zaļā dzelzceļa stīgu kopā ar Igaunijas kolēģiem un līdzīgi domājošiem.

Starptautiskās konferences "Green Railway" ("Zaļais dzelzceļš") dalībnieki pie LGB

Telpu noma - kā labas mācību auras piensums - tas ir mans viedoklis par to, kā mums palīdz tas, ka iznomājam arī savas skaitās telpās, lai brīžos, kad tās nav noslogotas, cilvēki var rast iespēju tās izmantot savām vajadzībām - mācībām, biznesa sanāksmēm, vietējo uzņēmēju aktivitātēm, jā, arī biznesa reklāmas pasākumiem. Tas nebūt netraucē, gluži otrādi - papildina mūsu ikdienu.

Vienmēr būs aktuāls jautājums - kā labāk un efektīvāk stāstīt par bibliotēkas mācību piedāvājumu, ar kādām metodēm un līdzekļiem uzrunāt cilvēkus un aicināt tikties bibliotēkā?

Būtu jauki šajā brīdī padiskutēt ar kolēģiem citās reģionu bibliotēkās, lai varam viens otram ko ieteikt, bet varbūt arī atturēt no kādas konkrētas rīcības. Manuprāt, pats svarīgākais ir komunikācijas *Cilvēciskais pieskāriens* - cik tas līdzciviekus uzrunās, aizraus, veidos sapratni vai vienkārši iedrošinās, radīs pārliecību, ka tiešu tu esi gaidīts, nemaz neesot sliktāks vai labāks par cietiem. Nesolu noteiktu recepti vai konkrētu mūsu komunikācijas un reklāmas darba izklāstu. Tikai nedaudz savu iespaidu pārdomām.

Personīgi ar to es saskāros, kad uzrunāju klātienē savas kopienas ļaudis vecumā 55+, aicinot uz

vērienīgo un emocionāli iespaidīgo izglītojošo pasākumu pieaugušajiem "Ceļazīmes mediju lietošanā", kas tika īstenots 2020. gadā pēc Eiropas Parlamenta deputātes Daces Melbārdes iniciatīvas un sadarbībā ar Komunikācijas zinātnes doktoru un medijpratības ekspertu Klintu Ločmeli un LNB. Pie mums pasākums notika klātienē, jo tas vēl bija iespējams pašā vasaras izskaņā - iedvesmojošs, rosinošs, tai pašā laikā emocionāls un cilvēkus vienojošs. Paldies radošajai komandai par šo piensumu mūsu kopienai! Bet stāsts jau bija par to - kā es klātienē uzrunāju, aicināju piedalīties pasākumā un arī radošajā konkursā - sākumā cilvēku neuzticēšanās, noliegums, neizpratne, kāpēc tad tieši es, bet pēc tam tā brīnišķīgā atklāsmē - jā, es ļāvos "pierunāties" un izbaudīju pasakainas lietas.

Nu stāstam ritot uz beigām, vēlos vēl dažas rindas atvēlēt laikam jau manam sirdsdarbam. Gadu gaitā neesmu atteikusies no metodiķa pienākumiem, kas māca būt pacietīgai, ļoti neatlaidīgai, nepārstāt izglītoties. Tajā pašā laikā - būt neatlaidīgai, bet arī sapraties ar kolēģiem, palīdzēt, rosināt, iedvesmot. Katru gadu gada noslēguma semināros cenšos pastāstīt visiem par to, kas skaists tapis katrā no bibliotēkām gada laikā. Bija gads, kad katrai bibliotēkai uzdāvinājām "pasaku namiņu" ar bibliotēkas nosaukumu, piem., *gudrā, skaistā, radošā, rosīgā vai sirdsmīļā bibliotēka...* Meklēju, kur mīt radošums, kur iedvesma, kurš gada laikā izdarījis ko citādāk un atklājis savu īpašo talantu. Kolēģi to uztver ļoti pozitīvi un iedvesmojas. Turpina palīdzēt viens otram, dalās savās prasmēs.

Kā jau mēs zinām, notikumi un lietas pamazām piemirtas, vietā nāk jaunas sajūtas un emocijas, lai arī cik liels bijis ieguldītais darbs un arī gūtais rezultāts. Tāpat tas ir arī metodiskajā darbā. Taču ir dažas lietas vai notikumi, kas iespiedušies īpaši atmiņā stūrītī. Man tie noteikti būs LGB organizētie profesionālie konkursi bibliotēkām - tēmas gan par novadpētniecību, bibliotēkas vēsturi, par to cik gaišas patiesībā ir mūsu mazās *Gaismas pilis* (pakalpojumi bibliotēkās), pozitīvie foto mirklī, latviskās tradīcijas un Latvijas 100-gades mirdzums, kā tas izgaismoja arī mūsu bibliotēkas.

Manuprāt, viens no veiksmīgākajiem konkursiem, kas veicināja bibliotēku publicitāti, atpazīstamību un aizstāvību, bija radošo darbu konkurss "Gaismas Kamola stāsts", kurā bibliotēkas apkopoja savu lasītāju atsauksmes, vēlējumus, par bibliotēku darbu, par to katra bibliotēka veidoja savu stāstu un prezentēja to kopīgā pasākumā. Pēc tam šo darbu kopums vesela gada garumā devās pie visu novadu bibliotēkām lietotājiem kā ceļojošā izstādē. Nominējām arī *Gaismas Kamola* ieguvēju - Staiceles bibliotēku.

Uzvarētājas radošo darbu konkursā "Gaismas Kamola stāsts"- Staiceles bibliotēkas kolēģes Anita Strokša un Inta Meistere

Kā radīt prieku – tikšanās prieku, domu apmaiņas prieku, uzdrošināšanās un savas atklāsmes prieku? Sākuma tika dots solījums, ka stāsts būs arī par to. Patiesībā to visu mēs gūstam, esot kopā, jebkurā seminārā vai citā aktivitātē, taču patiesi veldzējamies tieši pieredzes apmaiņas ekskursijās – tepat Latvijā un tuvākajās ārzemēs. Kolēģu sirsnība un atsaucība vienmēr bijusi neizmērojama, mūs sagaidot un daloties savos stāstos.

Tad arī aptaujas, kuras ne visiem un ne visai patīk. Tās notiek arī gada laikā, taču noteikti - katru gadu noslēdzot. Daudz labu ideju, sapratne, kas būtu jādara citādi. Metodijām der arī kāds kritikas "pipariņš" kopējā katlīnā.

Pavisam noteikti prieka vēstneši kolēģiem ir LBB Vidzemes nodaļas saieti-konferences. Metot lokus pa gadu apļiem (jo saietus ikreiz organizē viena no Vidzemes reģionālajām bibliotēkām noteiktā gadu secībā), metot līkločus pa skaistākajām Vidzemes vietām. Arī tēmas mainās gluži "vējiem līdzī", jo gadu plūdumā mainās arī akcenti mūsu profesijā. Skaisti. Pārliciecināši. Ar sirsddegsmi veidoti pasākumi. Visur, ikvienā Vidzemes nostūrī, arī mūsu pusē.

Izbraukumā – pieredzes apmaiņas ekskursijā. Kopbilde Likteņdārzā

Skaistās krāsas nobāl, kad notiek neparedzamas lietas. Pandēmijas laiks. Tās nav lietas, kas iedvesmo un iepriecina, bet liek mainīties, meklēt sevī spēku, izturību un pielāgoties tam, ka būs jādzīvo un jāstrādā citādi. 2019. gadā, sākoties pandēmijai, saņēmām pirmo šoku, jutām, ka dzīve burtiski apstājas. Paspēju iemūžināt šī laika sajūtas un notikumus Pandēmijas dienasgrāmatā, kas glabāsies mūsu bibliotēkas vēsturei.

Attālināto pasākumu laiks. Laiks, kas rit arī šobrīd – nu jau ierasts, pieņemts. Metodiskie pasākumi, kaut arī citā formātā, toties rit raiti kā plānots. Izpaliek vienīgi rokasspiedieni un apskāvieni, kopīgie ceļojumi. Novadu bibliotēkas aktīvi sazinās un apmainās ar noderīgu informāciju WhatsApp saziņas vietnē (pēc sarakstes šajā vietnē tapa arī minētā Pandēmijas dienasgrāmata). LGB joprojām nodrošina metodisko pasākumu klāstu - seminārus, sarunas/diskusijas, mācības, praktikumus, aptaujas, bibliotēku apmeklējumus, profesionālos konkursus. Pasākumiem tiešsaistē izmantojām "Zoom" platformu, 2021. gadā tiešsaistes nodarbības notiek "Skype" vietnē. Saziņa un pieredzē dalīšanās notiek ar ļoti daudziem kolēģiem Latvijā, izpaliekot ceļa izdevumiem. Darbinieku informācijas meklēšanas prasmju veicināšanai tika realizēts tests "Informācijas meklēšana" un vairākas aptaujas - atgriezeniskās saites iegūšanai par apgūto mācību gaitā. Taču nenoliedzami īpašs atbalsts sevis pilnveidošanai ir LNB un citu institūciju piedāvātie tiešsaistes pasākumi platformās "Zoom" un "Microsoft Teams", kā arī institūciju *facebook.com* vietnēs.

LGB MPSC turpina īstenot neformālo izglītību pieaugušajiem, veicinot iedzīvotāju iesaisti mūžizglītības procesā. Nācās mainīt iepriekšējos paradumus, izjaukt ierasto ritmu, jo nevarējām baudīt klātienē tikšanās, sarunu un domu apmaiņas enerģētiku. Nu jau visiem vārds attālināti lietojams teju katru dienu, meklējam jaunus risinājumus, mācāmies paši, lai aktīvā attālināto mācību procesā varētu iesaistīt arī citus pieaugušos – gan bibliotēku darbiniekus novados, gan kopienas iedzīvotājus.

Tiek realizēts neformālās izglītības piedāvājums iedzīvotājiem, izmantojot informatīvās saites attālinātām mācībām LGB mājaslapā www.limbazubiblioteka.lv. Iedzīvotājiem piedāvājam attālinātās individuālās konsultācijas digitālo kompetenču pilnveidošanā, plānojam informatīvās dienas - nodarbības par LGB resursiem un citām digitālo kompetenču veicinošām tēmām vietnē *facebook.com*.

Varbūt šajā stāstā par LGB MPSC darbu Jūs neatradāt meklēto - sīku darba analīzi, uzskaitījumu par galvenajiem darba virzieniem vai analītisku kopsavilkumu padarītajam.

Varbūt meklējāt gatavus piemērus un ieteikumus. Sīkāk un pamatīgāk par visu varat izlasīt bibliotēkas gada darba pārskatos, kurus mēs katra gada sākumā cītīgi rakstām, ietverot visu būtiskāko, atsiņājot pašu svarīgāko, meklējot inovatīvo, veidojot darba analīzi diagrammās un tabulās. Ja ir interese – lasiet! Lasiet arī to Latvijas bibliotēku stāstus, kuras mācību darbu veic jau gadiem ilgi un pamatīgi, lasiet arī tos, kas vienkārši cilvēkus iedrošina un iesaista, ļauj atrast savus talantus, satīkties un kopā būt, un nav tik svarīgi, vai beigās tiks iedots sertifikāts. Ieguvums ir prasmes, ieguvums ir saskatītās jaunās iespējas, ieguvums ir arī tas, ka cilvēks varbūt pirmo reizi ienācis bibliotēkā – sajūtīs grāmatu smaržu, vilinājumu pieskarties plauktam un izvēlēties. Nu tādus kā mēs, Limbažos. Sanāca pavisam romantiski, bet tas jau arī rada dzīves garšu un darba prieku, nu vismaz man.

Mans vēstījums noslēgsies ar LGB ēkas arhitektes Sarmītes Pāvilaite redzējumu:

Kas gan mēs esam bez bibliotēkām? Mums nav ne pagātnes, ne nākotnes. Tā mums dod iespēju izglītoties, izprast pagātni, izjust nākotni. Atbrīvot un pabarot prātu.

"YOUTUBE" KĀ PIEAUGUŠO IZGLĪTOTĀJU POPULĀRA PROFESIONĀLĀS PILNVEIDES PLATFORMA

Kā "YouTube" var palīdzēt integrēt tehnoloģijas izglītības procesā?

VIKTORIJA ALEKSEJEVA

Mūsdienās *YouTube* ir kļuvusi ne tikai par izklaides platformu, bet arī funkcionē kā profesionālās pilnveides platforma izglītotājiem, respektīvi, tajā ir apkopotas īso (un arī garo) video pamācības jebkurā jomā - no origami veidošanas līdz pat digitālo rīku lietošanas izglītības procesā. Kāpēc *YouTube* ir kļuvusi par tik populāru alternatīvu profesionālās pilnveides platformu? Lielākoties video rullīšu satura (izglītības jomā) veidotāji ir izglītotāji, pasniedzēji, docētāji, skolotāji, tas vien nozīmē to, ka saturs ir kvalitatīvs. Tāpat saturs par tehnoloģiju integrēšanu izglītībā kā nekad ir ļoti aktuāls digitālajā ērā - attālināto mācību formāta ērā. *YouTube* saturu platformā, kur var iemācīties jebko un dažādiem sagatavotības līmeņiem saturs tiek papildināts regulāri, līdz ar to saturiski šī platforma ir ļoti plaša.

Liekas, ka *YouTube* ir pat labāks risinājums profesionālai pilnveidei nekā jebkāds cits tiešsaistes vebinārs par noteiktu tēmu. Tiešsaistes vebinārā kursa vadītājam, stāstot par noteikta rīka tehniskām iespējām, laiks tiek patērēts daudz vairāk, jo mēdz būt dažādas tehniskās aizķeršanās, pats vadītājs mēģina atcerēties, kādas pogas jāspiež, lai iespējotu noteiktu funkciju, tas viss notiek daudz lēnāk. Kas notiek *YouTube* video rullīšos? Tajās tiek koncentrēts tas svarīgākais, "apgriežot" video lieko, netiek atstāts laiks, kad speciālists domā, kur noteiktu funkciju iespējot.

Jāatzīmē, ka populārāko *YouTube* kanālu sekotāju un video skatījumu skaits strauji pieaug, it īpaši pēdējā gada laikā - pandēmijas laikā. Tik pat strauji pieaug satura klāsts. Sekotāju un skatījumu

skaits pieaug arvien straujāk tieši tiem video, kuri tiek domāti pieaugušo izglītotāju izglītošanai par tehnoloģiju integrēšanu izglītības procesā, dažādas mācīšanas tehnikas un citām tēmām.

Runājot par digitālo rīku lietošanu izglītības procesā, *YouTube* ir lieliska platforma, kur var ātri iemācīties, kā tehniski darboties jebkurā no digitālajiem rīkiem, un pat uzzināt, kā jēgpilni izmantot tos mācību procesā. Kāpēc izglītotāji izvēlas skatīties *YouTube* platformas video? Piemēram, lai pašvadīti iemācītos, kā mācīt, izmantojot tehnoloģijas, kā izmantot digitālos rīkus, kā darboties dažādās LMS (*learning management systems*) platformās un kā efektīvi mācīt attālinātajā formātā.

Pirmām kārtām, tā ir vitāla un praktiska vajadzība šo prasmi - kā mācīt ar tehnoloģijām un digitāliem rīkiem - iemācīties tieši tagad, kad klātienē formāts transformējas un jau ir transformēts uz attālināto mācību formātu, un *YouTube* ir ātrākais veids, kā to pašvirzīti iemācīties.

Ir vairāki iemesli, kāpēc *YouTube* ir kļuvusi pievilcīga un populāra mācīšanās platforma pieaugušo izglītotāju vidū. Viens no tiem ir ātrums - nelielā laika posmā (10-15 minūšu laikā) var iemācīties darīt jebko, no angļu valodas šo mācīšanās veidu sauc bite-sized learning, kas latviešu valodā nozīmē mikromācīšanās jeb viena kodienu lieluma mācīšanās, kur informācija/saturs tiek sadalīts, sagrupēts mazākos "gabalos", atstājot to svarīgāko.

Otrām kārtām, *YouTube* ļauj pašvadīti mācīties

savā tempā un atkārtoti noskatīties vajadzīgo video jebkurā laikā. Treškārt, *YouTube* piedāvā vizualizēto vidi, kas modelē instrukciju, ko darīt soli pa solim, līdz ar to ļauj ātrāk uztvert saturu un iemācīties ātrāk. Tādējādi izglītotāji nekavējoties – paralēli video skatīšanai – var atkārot iemācīto vielu praksē.

Jau vairākas reizes pieminētais ātrums kā mācīšanās priekšrocība, izmantojot *YouTube* platformu, tik tiešām ļauj ātri un koncentrēti iemācīties to vajadzīgo, nekavējot laiku, piemēram, jaunā digitālā rīka pētīšanai, meklēšanai un testēšanai. Un jāsaka, ka ne visiem ir laiks lasīt grāmatu par tehnoloģiju integrēšanu izglītībā, ne visiem ir brīvie finanšu līdzekļi piedalīties maksas semināros vai konferencēs tāpēc risinājums – kvalitatīva bezmaksas profesionālās pilnveides platforma *YouTube*.

YouTube video ir pievilcīgi pieaugušo izglītotājiem arī tāpēc, ka tie ir veidoti instrukciju veidā, tajās ir iekļauti noteikti soļi (*step-by-step*), kas pēc kā ir jādara, lai nokļūtu līdz rezultātam. Tāpat šajos video rullīšos parāda ne tikai tehnisko lietojumu, bet arī, kā jēgpilni izmantot tehnoloģijas, un tamdēļ tiek rādīti un stāstīti dažādi piemēri un pieredzes, kas pieaugušo izglītotājiem ir vienkāršāk saprotami.

Tāpat *YouTube* platforma ļauj atrast specifisku un vajadzīgo, kas nepieciešams izglītotājam, piemēram, nesen *YouTube* sameklēju, kā iespējot ekrāna kopīgošanu ZOOM platformā ar programmas <https://www.mmhmm.app/>

palīdzību, tāpat sameklēju top 10 izmantotākos/populārākos digitālos rīkus darba grupām attālinātajā formātā, uzzināju, kādā rīkā var veikt digitālās piezīmes ar atgādinājuma funkciju. Tādējādi ļoti specifisku lietu pašvadīti var iemācīties dažās minūtēs, nepiesaistot citu cilvēkus, kuri var jums to iemācīt – kolēģus, specialistus, izglītotājus.

YouTube platforma var palīdzēt izglītotājiem vairāk vēlēties lietot, integrēt tehnoloģijas un rīkus nodarbībās un inovēt izglītības procesu kopumā, jo zinās, ka viņiem nebūs jāvelta daudz laika, lai to iemācītos un *YouTube* platforma to pilnībā var nodrošināt. *YouTube* platforma kā profesionālās pilnveides platforma izglītotājiem sniedz zināšanu pamatu, kas noved pie nākotnes izglītības tehnoloģiju (*edtech tools*) izpētes, izglītības procesa modernizēšana un entuziasma strādāt un darboties ar tehnoloģijām izglītībā, izmantojot dažādas radošas pieejas.

Daži *YouTube* kanāli par tehnoloģiju integrēšanu izglītībā:

<https://www.youtube.com/channel/UCyIhHbAUoqgdN-XQpJPobOg>

<https://www.youtube.com/c/PocketfulofPrimary/videos>

<https://www.youtube.com/c/TeachersTech/videos>

<https://www.youtube.com/user/fobia405>

KO UN KĀ MĀCĪJĀS LATVIJAS BIBLIOTEKĀRI GADSIMTU MIJĀ?

DŽENIJA DZIRKALE-MAĻAVKINA

Pārskatot savu profesionālās literatūras arhīvu, uzdūros 1999. un 2000. gada informācijai par to, ko un kā mācījās bibliotekāri gadsimtu mijā.

Tikko (1998) darbu bija uzsācis Bibliotēku darbinieku tālākizglītības centrs (BDTC), kurš atradās Tērbatas ielā-75 Latvijas Nacionālās bibliotēkas telpās. 1999.gada atskaitē par pirmo 1998./1999.mācību gadu teikts: tika organizēti 45 kursi un semināri, kopīgais mācību stundu skaits – 574 stundas. Mācībās piedalījās 1245 dalībnieki no visiem Latvijas rajoniem. Vairāk kā trešdaļa no šiem apmeklējumiem bija atkārtoti apmeklējumi, jo dalībnieku datu bāzē reģistrētas 743 personas. Vislielākā interese bija par kursiem – “Bibliotēku fondu komplektēšana un uzskaitē. Bibliotekārā klasifikācija”, “Bibliotekārā darba ētika”, “Bibliotēku pakalpojumi bērniem un jaunatnei”, “Dokumentu bibliogrāfiskais apraksts”, “Informācijas pakalpojumi”, “Izstādes bibliotēkās”, “Skolas bibliotēkas kā informācijas centra darba organizācija un vadība”, semināru – “Projektu vadīšana”, lekcijām – “Bibliotekārā psiholoģija”. Noteiktu nodarbību organizācija iespējama arī izbraukumos. Šo iespēju izmantojuši Liepājas rajona Bibliotēku dienests, Balvu un Rēzeknes rajonu bibliotēkas, Jelgavas Skolu valde.

Visas mācības ir par maksu, ko maksā paši dalībnieki vai viņu darba devēji. Centrs darbojas kā pašfinansējoša iestāde, tā nesaņem subsīdijas no valsts budžeta. Centrs piedalās valsts un dažādu starptautisku fondu atbalstīto mācību programmu konkursos:

Kultūrkapitāla fonda kultūras projektu konkursā, Izglītības un ministrijas atbalstīto pedagoģisko darbinieku tālākizglītības programmu konkursā, Sorosa Fonda – Latvija un Eiropas Padomes finansētajās programmās. Sorosa Fonds finansējis divu dienu semināru-lietišķo spēli "Bibliotēkas lietotāju apkalpošanas uzlabošana", mācību projektu "Informācijas meklēšanas metožu apgūšana", divu dienu semināru "Bibliotēku un informācijas dienestu personāla vadība". Kultūras ministrija no Tautas bibliotēku atbalsta fonda līdzekļiem 1999.gadā katru mēnesi 20 cilvēkiem finansēja kursus "Autortiesību un blakustiesību aizsardzība", "Bibliotēku likumdošana", "Bibliotēku telpu un iekārtojuma un interjera izveides pamatnosacījumi", "Informācijas pakalpojumi", "Jaunākās literatūras apskats", "Pārvietojamās bibliotēkas" un citus kursus. Izglītības un zinātnes ministrija no valsts finansējuma pedagoģisko darbinieku tālākizglītības programmu īstenošanai finansēja 36h mācību programmu skolu bibliotekāriem "Skolas bibliotēkas fonda veidošana". Pateicoties Rīgas pilsētas Skolu valdes finansiālajam atbalstam 20 bibliotekāri 80h mācību programmas "Jauno tehnoloģiju ieviešana skolu bibliotēkās" ietvaros apguva iemaņas darbā ar datoru un mācījās IIS Alise pamatkursos.

Daudzi bibliotēku darbinieki vēl atceras BDTC kursu katalogu, kurā jau nākošajā 1999./2000.mācību gadā parādās 35 mācību piedāvājumi. Ar atzīmi "jaunums" tiek piedāvātas jaunas kursu tēmas: "Bibliogrāfiskais apraksts" (padziļināts kurss 16h), "Bibliotēku darbības izpēte un analīze", "Bibliotēku fonda veidošana: tradicionālais un elektroniskais variants", "Diskusiju grupu organizēšana bibliotēkā", "Informācijas problēmu risināšana vidusskolas bibliotēkā", "Informācijas vadība un tehnoloģija", "Interneta tīkla pakalpojumi un to izmantošana bibliotēkās", "Klasifikācijas tabulas skolu un bērnu bibliotēkām", "Lasīšanas izpēte bērnu un skolu bibliotēkās", "Lasīšanas vecumposmu psiholoģija", "Lietišķās informācijas dienesti: veidošanas pamatprincipi un informacionālā nodrošinājuma īpatnības", "Profesionālās iemaņas komunikācijā", "Runas māksla", "Skolas bibliotēkas akreditācija", "UDK teorija un prakse", "Uzziņu intervija", "Vadlīnijas bērnu un skolu bibliotēku darbā".

Protams, nevaru nepieminēt šī mācību gada pasniedzējus, lektoros un nodarbību vadītājus, kas izstrādāja jaunas tēmas un piedalījās BDTC darbībā. Saraksts ir pietiekoši iespaidīgs un ļoti cienījams: Baiba Mūze, Baiba Holma, Baiba Sporāne, Dzidra Šmita, Faina Didiča, Maija Grebeža, Juris Bērziņš, Inese Vorončuka, Silvija Tretjakova, Dženija Dzirkale, Kārlis Krēsliņš, Lauma Sīka, Līgita Vasermane, Inta Neiharte, Sarmīte Madžule, Dace Gasiņa, Ruta Šēnberga, Inta Sallinene, Inta Brikše, Ruta Vītiņa, Ilva Dandzberga, Aija Dudkina, Sarmīte Morica.

BDTC direktore Iveta Gudakovska Latvijas tautas bibliotēku metodiķu seminārā 2000.gada 6.decembrī prezentēja rosinājumus tālākai personāla attīstībai. Viņa min, ka bibliotēku personāla attīstīšanai ir noteikti mērķi:

• organizācijas mērķi:

1. nodrošināt profesionālos un visu līmeņu vadītāju resursus,
2. attīstīt jauno profesionālo paaudzi,
3. nodot jaunākās atziņas bibliotēkas pašreizējo un nākotnes uzdevumu risināšanai,
4. paaugstināt darbinieku motivāciju un darba ražīgumu,
5. samazināt darbinieku aiziešanu uz citām darba vietām.

• darbinieku mērķi:

1. iespējas uzlabot savas karjeras izredzes,
2. pilnveidot personību,
3. paaugstināt kvalifikāciju.

Tāpat tika uzsvērts, ka mācības savā ziņā ir reakcija uz pārmaiņām, bet tai pašā laikā tieši mācības rada pārmaiņas. Pilnvērtīga un apjēgta mācīšanās nodrošina personības rezultatīvu darbību profesionālajā jomā.

Interesanta ir arī 1999./2000.mācību gada BDTC statistika. Lūk, daži piemēri no I.Gudakovskas ziņojuma minētajā seminārā:

Mācību dalībnieku izglītība

Izglītība	Dalībnieku skaits
Augstākā	520
Vidējā	524
Nav zināms	43
Kopā:	1087

Mācību dalībnieku darba vietas

Darba vieta	Dalībnieku skaits
LNB	18
LAB	3
Augstskolu bibliotēkas	45
Speciālās bibliotēkas	27
Tautas bibliotēkas	590
Skolu un mācību iestāžu bibliotēkas	349
Cita	24
Igaunijas Nacionālā bibliotēka	2
Lietuvas Nacionālā bibliotēka	2
Nav zināms	18
Kopā:	1087

Mācību dalībnieku ieņemamie amati

ieņemamie amati	Dalībnieku skaits
Administrācijas darbinieki	39
Bibliotēku vadītāji	222
Bibliotēku struktūrvienību vadītāji	76
Bibliotēku darba speciālisti	589
Skolotāji	39
Citi	26
Nav zināms	87
Kopā: 1087	

Mācību dalībnieku reģionālajā pārstāvēniecībā visvairāk dalībnieku bija no Limbažiem (75), Rīgas rajona (58), Bauskas (54), Cēsīm (54), Daugavpils (53) un Jēkabpils (45). Kūtrākie mācību apmeklētāji bijuši no Balviem (5) un Kuldīgas (8), Alūksnes (10).

Tāds nu ir bijis 1998./1999. un 1999./2000. mācību gads mūsu profesionālās izaugsmes vēsturē. Domāju, ka ir ļoti svarīgi saglabāt šīs vēstures liecības, kas tiešā veidā ietekmējušas mūsu kā profesionālu bibliotekāru un bibliotēku kopumā attīstību.

LKA LATVIJAS KULTŪRAS KOLEDŽAS STUDIJU PROGRAMMA "BIBLIOTĒKZINĀTNE UN INFORMĀCIJA"

GITA MIKUDA, LKA LATVIJAS KULTŪRAS KOLEDŽAS STUDIJU PROGRAMMAS "BIBLIOTĒKZINĀTNE UN INFORMĀCIJA" DIREKTORE

Studiju programmas raksturojums

Studiju programma sniedz pirmā līmeņa augstāko profesionālo izglītību bibliotēku un informācijas pārvaldības jomā. Iegūtā izglītība ir aktuāla un praktiski pielietojama, kā arī atbilst darba tirgus tendencēm un pieprasījumam. Nepilna laika studiju forma ļauj studējošiem savienot studijas ar darbu. Studiju programma piedāvā kvalificētu docētāju - nozarē strādājošu profesionāļu ar praktiskā un pedagoģiskā darba pieredzi sagatavotus studiju kursus, piemēram, „Projektu vadība”, „Informācijas sistēmas”, „Informācijas pakalpojumi lietotāju grupām”, „Informācijas avoti un meklēšana”, „Digitālo resursu pārvaldība atmiņu institūcijās”, „Informācijas dienestu un centru pārvaldība”, „Profesionālā svešvaloda (angļu)”, „Informācijpratība”, „Bibliotēku vadība un likumdošana” u.c. Studijuursos tiek piedāvāts arī liels skaits praktisko nodarbību. Četras studiju prakses paredz galveno bibliotēkas informācijas speciālista pienākumu apguvi dažāda tipa bibliotēkās. Notiek sadarbība ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, Rīgas Centrālās bibliotēku, citām publiskajām un mācību iestāžu, kā arī specializētajām bibliotēkām, izmantojot šo bibliotēku resursus studiju kursu apgūvē. <https://kulturaskoledza.lv/nepilna-laika-studijas/biblioteku-informācijas-specialists/>

Studijas koledžā var uzsākt interesenti, kuru iegūtā izglītība atbilst Latvijas Republikā noteiktajam vispārējās vidējās izglītības līmenim, ko apliecina attiecīgs dokuments. Studiju programma "Bibliotēkzinātne un informācija" tiek realizēta nepilna laika klātienes formā, tās mērķauditorija ir jau nozarē strādājošie, tāpēc nepilna laika studijās noteikti sekojoši iestājpārbaudījumi - centralizētais eksāmens latviešu valodā un svešvalodā. Ja persona normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā tikusi atbrīvota no valsts pārbaudījumiem, konkursa rezultātus veido centralizētajam eksāmenam pielīdzināts vērtējums no izglītības dokumenta par vidējās izglītības iegūvi. Reflektantiem, kuri ieguvuši vidējo izglītību līdz 2004. gadam, kā arī personām, kuras ieguvušas vidējo izglītību ārvalstīs, vai personām ar īpašām vajadzībām centralizēto eksāmenu rezultātu sertifikāti nav nepieciešami. <https://kulturaskoledza.lv/par-koledzu/uznemsana-2020-2021/>

Studiju programmas nosaukums	Bibliotēzinātne un informācija
Studiju programmas nosaukums angļu valodā	Library Science and Information
Studiju programmas kods saskaņā ar Latvijas izglītības klasifikāciju	41321
Studiju programmas veids un līmenis	Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programma
Iegūstamais kvalifikācijas līmenis (NKI/EKI)	LKI 5.līmenis (EKI 5.līmenis)
Profesijas kods profesiju klasifikatorā	3433 02
Studiju programmas apjoms (KP, rekomendējoši arī ECTS)	80 KP (120 ECTS)
Īstenošanas forma, veids, ilgums, valoda	
	nepilna laika klātie nepilna laika neklātie
	2 gadi un 6 mēneši / latviešu 2 gadi un 6 mēneši / latviešu
Īstenošanas vieta	Bruņinieku ielā 57, Rīgā, LV-1011
Studiju programmas direktors/-e, koordinators/-e	Gita Mikuda, studiju programmas "Bibliotēku informācijas speciālists" direktore Daina Valeine, studiju programmas "Bibliotēku informācijas speciālists" koordinatore
Piešķiramais grāds, profesionālā kvalifikācija vai grāds un profesionālā kvalifikācija	Bibliotēku informācijas speciālists
Studiju programmas mērķis	Sagatavot mūsdienīgi izglītotus, profesionāli kompetentus, darba tirgū konkurētspējīgus bibliotēku un informācijas speciālistus darbam valsts un pašvaldības iestādēs, privātās institūcijās un nevalstiskajās organizācijās, motivētus nodarboties ar inovatīvu jaunradi bibliotēku jomā
Studiju programmas uzdevumi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sniegt bibliotēzinātnei un informācijas zinātnei atbilstošas vispusīgas un specializētas faktu, teoriju, metodiku un tehnoloģiju zināšanas. 2. Iepazīstināt ar bibliotēku un informācijas centru nozares darbību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem un attīstības tendencēm. 3. Veidot izpratni par bibliotēkas kā kultūras institūcijas vadības, darba kvalitātes un vides risku pārvaldības, cilvēkresursu vadības principiem, atbilstoši nozares attīstības stratēģijai. 4. Attīstīt prasmes profesionāli un radoši sniegt informācijas pakalpojumus un nodrošināt informācijas resursu pārvaldību atbilstoši profesijas pienākumiem un pielietojot iegūtās teorētiskās zināšanas. 5. Veicināt spēju argumentēti izskaidrot un diskutēt par bibliotēku un informācijas pārvaldības jomas institūciju problēmām un to risinājumiem, aizstāvēt to intereses, komunicējot un sadarbojoties ar klientiem, sadarbības partneriem un sabiedrību.

6. Attīstīt prasmes organizēt bibliotēkas vai tās struktūrvienības darbu mainīgos sociālekonomiskajos apstākļos, veicot personāla vadību, kvalitātes un darba vides risku pārvaldību un citus pienākumus, turpinot profesionāli izglītoties.

7. Veicināt profesionālo problēmu formulēšanu, analīzi un risināšanu, pieņemot patstāvīgus lēmumus.

8. Motivēt profesionālai izaugsmei, sekojot nozares attīstības tendencēm un sadarbojoties ar citām kultūra un informācijas institūcijām.

Sasniedzamie studiju rezultāti

1. Pārvalda bibliotēkzinātnei un informācijas zinātnei atbilstošas vispusīgas un specializētas faktu, teoriju, metodiku un tehnoloģiju zināšanas, un pārzina nozari regulējošos normatīvos aktus un attīstības tendences.

2. Izprot bibliotēkas kā kultūras institūcijas vadības, darba kvalitātes un vides risku pārvaldības un cilvēkresursu vadības principus.

3. Spēj patstāvīgi izmantot teorētiskās zināšanas, veicot informācijas pakalpojumu sniegšanu un informācijas resursu pārvaldību atbilstoši profesijas pienākumiem.

4. Spēj argumentēti izskaidrot un diskutēt par bibliotēku un informācijas pārvaldības jomas dažādiem aspektiem ar klientiem, sadarbības partneriem un sabiedrību, ievērojot organizācijas intereses.

5. Spēj organizēt savu, bibliotēkas vai tās struktūrvienības darbu mainīgos sociālekonomiskajos apstākļos.

6. Spēj patstāvīgi formulēt, aprakstīt un analizēt praktiskas problēmas bibliotēku informācijas speciālista profesijā un pieņemt lēmumus to risināšanai.

7. Motivēts plānot profesionālo izaugsmi saistībā ar nozares attīstības tendencēm, sadarbojoties ar citām kultūras un informācijas pārvaldības institūcijām.

Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums

Kvalifikācijas eksāmens (teorija) un kvalifikācijas darbs (pētījums bibliotēkzinātnē vai informācijas pārvaldībā).

Programmas saturs

Pēdējos gados ir ieviesti jauninājumi studiju programmas saturā, uzlabojot tās atbilstību nozares attīstības tendencēm un ieviešot mūsdienīgas un bibliotēku speciālista zināšanu un prasmju iegūšanai atbilstošas studiju formas, kā, piemēram, radošās laboratorijas, sadarbojoties ar citām Koledžas īstenotajām studiju programmām. Studiju programmā ir ieviesti e-apmācības moduļi, aktivizēta studentu un mācībspēku darbība radošajos projektos, īstenotas tādas studiju formas, kā starptautiskās meistarklases un semināri, kas veicina izzīņas, pētniecības un inovāciju, zināšanu un pieredzes integrācijas prasmes, kritisko domāšanu, problēmrisināšanas un refleksijas prasmes, kā rezultātā veidojas profesionālās prasmes. Rezultātā studiju programma atbilst sekmīgai un kvalitatīvai studentu sagatavošanai konkurētspējai un integrācijai darba vidē. Lai sniegtu pilnvērtīgāku atbalstu kopējam studiju procesam, tiek attīstīts sadarbības partneru tīkls, nodrošināta pieeja datu bāzēm, radīta interaktīva studiju vide, kas veicina ciešāku studiju saikni ar profesionālo darbību, stiprināta socializēšanās iespēja, aktivizējot sadarbību ar citām koledžas studiju programmām.

Studiju programmā studiju formas ir kontaktstundas (lekcijas un nodarbības, t.sk. semināri); konsultācijas; patstāvīgais darbs, prakse ārpus augstskolas. Saskaņā ar mūsdienu augstskolu didaktikas prasībām, lai attīstītu profesionālās zināšanas un prasmes, studiju programmā ir akcentētas aktīvās mācību metodes gan lekcijās, gan nodarbībās un semināros (lietišķās

spēles, kooperatīvās nodarbības, eksperiments u.c.). Galvenās studiju apguves formas ir lekcijas, lekcijas tiešsaistē, semināri un praktiskās nodarbības, kurās atbilstoši studiju programmai un priekšmeta saturam izklāstīts mācību materiāls un iemācītas nepieciešamās praktiskās iemaņas un prasmes. Studiju programmas īstenošanas gaitā studējošajiem ir nodrošināta iespēja saņemt individuālās konsultācijas, iepriekš vienojoties ar konkrēto docētāju. Ar studentiem tiek veiktas individuālas pārrunas arī uzņemšanas laikā.

Studentiem ir iespēja sazināties ar studiju programmas vadītāju, koordinatoru un studiju priekšmetu docētājiem, izmantojot koledžas e-pasta sistēmu, komunicēt Moodle vidē, WhatsApp, studentiem pieejams arī studiju programmas direktora un koordinatora darba un mobilais telefons. Katru gadu tiek veikta aptauja par studentu apmierinātību ar visu studiju priekšmetu saturu, pasniegšanas kvalitāti, par apmierinātību ar telpu iekārtojumu un materiāli tehnisko nodrošinājumu. Ja studiju priekšmeta saturs studentus neapmierina, par to tiek informēts attiecīgā studiju priekšmeta docētājs un tiek veiktas uzlabošanas darbības.

Sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku studiju programmas pirmā kursa studentiem studiju kursa "Pētījumu metodoloģija" ietvaros bibliotēkzinātnes lasītavā organizētas praktiskās nodarbības. Studējošie iepazīst nozares profesionālos informācijas resursus un tiešsaistes datubāzes, kā arī apgūst prasmes informācijas izgūvē. Šīs prasmes tiek pilnveidotas, arī apgūstot studiju kursus "Informācijas avoti un meklēšana" un "Ievads informācijpratībā", kuru ietvaros notiek praktiskās nodarbības padziļinātā digitālo resursu apgūvē. Arī citu studiju kursu ietvaros tiek organizētas mācību ekskursijas, vieslekcijas, praktiskās nodarbības, konsultācijas pētniecisko darbu un kvalifikācijas darbu izstrādei, kā arī tiek apmeklētas nozarei aktuālās izstādes. Studiju kursa "Bibliotēku darba vadība un likumdošana" ietvaros tiek apmeklētas Latvijas Universitātes Bibliotēkas Dabaszinātņu bibliotēka un Bibliotēka Kalpaka bulvārī, bet studiju kursa "Digitālo resursu pārvalde atmiņu institūcijās" praktiskais ieskaits tiek gūts Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Studiju kursa "Pasaules mākslas vēsture" padziļinātai apguvei studentiem norisinās mācību nodarbības Mākslas muzejā. Savukārt studiju kursu "Informācijas sistēmas", "Informācijas pakalpojumi lietotāju grupām" un "Novadpētniecība bibliotēkās" praktiskās nodarbības tiek organizētas Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās, apgūstot nozares labās prakses pieredzi un darba metodes.

Programmas plānotās attīstības iespējas:

1. Plašāka e-vides izmantošana studiju procesā, organizējot dažādas studiju formas un metodes, digitālo studiju materiālu pieejamību un saziņas iespēju daudzveidību.
2. Sadarbība ar koledžas citu studiju programmu docētājiem, tādejādi, pilnveidojot studiju programmas priekšmetu apguvi.
3. Aktīvāka docētāju un studentu iesaiste nozares pētnieciskajos un profesionālajos pasākumos, izstādēs, semināros, konferencēs.
4. Sadarbība ar nozares profesionāļiem nozares pētniecības jomā, kas sniedz iespēju studentiem izstrādāt kvalitatīvus studiju un noslēguma darbus.
5. Sadarbība ar Latvijas Nacionālo bibliotēku un Latvijas Universitāti, paredzot studiju pēctecību bibliotēkzinātnes un informācijas pārvaldības virzienā.
6. Sadarbība ar ārvalstu augstākās izglītības iestādēm, kas piedāvā saturiski atbilstošas studiju programmas.